

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
 V., Személynök-utca 25. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
 könyvkiadóvállalat --- 95-28

Nyomda --- 98-70

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1886—1915
SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti
DR SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
 VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre --- 140 korona
 Fél évre --- 70 korona
 Negyed évre --- 35 korona

A nemzetgyűlésből.

Fangler és a faj.

Bródy Ernő: ... a VIII. kerület 78.000 szavazóval, a VI. kerület 82.000 szavazóval és a VII. kerület 89.000 szavazóval. Méltóztatik látni ebből az összeállításból ...

Fangler Béla: Faj szerint nincs statisztika? Az érdekes lenne!

Pető Sándor: Az is van!

Bródy Ernő: Vallási statisztika is van. (Felkiáltások balfelől: Faji! Mozgás.) Én ezt nem ismerem. Talán a t. képviselőtársam cionista magyarázatot tart-hatna nekem, mert ezzel a mozgalommal nincs szeren-
 esém ismeretségben lenni. Talán megmagyarázhatná ezt nekem. Én magyar ember vagyok, zsidó vallásu, de semmiféle más fajtához nem tartozom. (Zaj.) Ha ki-váncsi a t. képviselőtársam, hozhatok neki statisztikát, amely kimutatja azt, hogy Budapest minden kerületé-
 ben a zsidó vallásu állampolgárok száma kisebbségben van és minden egyes kerületében a keresztény vallásu állampolgárok többségben vannak. De ez természet-
 es is.

„Galiciaiak.“

Bródy Ernő: Most pedig engedje meg a t. Nemzet-
 gyűlés, hogy miután annyira a jövőről beszélünk és a jövőbe kalandozunk, beszédem befejezéséül visszaka-
 landozzak kissé a múltba. Schwartner tanár 1798-ban „A magyar királyság statisztikája“ című munkájában az 50.000 lakóju Pestről így emlékezik meg: „Nem sza-
 bad elfelednünk, hogy Magyarországnak első kereske-
 delmi gócpontja, Magyarországnak Londonná fejlődő városa Pest és Pesten évenként jelentékeny száma telep-
 szik meg az iparosoknak, napszámosoknak és sze-
 rencselovagoknak.“ A dátumot méltóztatassék figyelembe
 venni, — 1798-ban! (Zaj a baloldalon.)

Griger Miklós: Galiciaiak!

Bródy Ernő: Akkor galiciaiak még nem lehettek. Ezek rendezett vallásu szerencselovagok voltak. (Der-
 űltség.)

„Az elzsidósodott főváros.“

Pető Sándor: Látjuk, hogy Budapest teljesen meg
 is magyarosodott.

Griger Miklós: Elzsidósodott!

Pető Sándor: Nem zsidósodott el!

**Szabó István (sokorópátkai) kiscgazdaügyi minisz-
 ter:** Behívták a románokat!

Pető Sándor: Ez nem igaz. A zsidókérdésről
 lehet beszélni. Azonban elhitélni akár önmagukkal,
 akár másokkal, hogy azok nélkül, akikre itt most
 rossz világ jár és folyton hántják és támadják. hogy
 azoknak tevékenysége és munkája nélkül el lehetett

volna érni azt a hatalmas, azt a világvárosi, azt az ipa-
 rában és kereskedelmében virágzó, tehát nemcsak a
 budapesti közönségnek, hanem az egész országnak, a
 gazdáknak és a falunak is hasznothajtó fellendülést, —
 mert hiszen, ha egy országban ipar és kereskedelem
 van, ez a gazdaközönségnek is csak jó lehet — ne higy-
 jék azt, t. uraim, hogy e nélkül az iparos- és kereskedő-
 elem nélkül elérhető lett volna Budapestnek és az or-
 szágnak ez a fejlődése.

Az üzemek vezetői.

Bárczy István: T. képviselőtársam kifogásolja,
 hogy az üzemek vezetői nagyrészt nem keresztények. Azt
 hiszem, hogy itt téved, mert nagy részük keresztény és
 akik nem keresztények ...

Usetty Ferenc: Kikeresztelkedettek!

Bárczy István: Nem, nagy részük sohasem volt
 zsidó vallásu. Ebben tehát téved a t. képviselő ur, s bár
 ez nem olyan fontos kérdés, csak konstatalom, (Zaj.
 Elnök csenget.) hogy az üzemek vezetői háromnegyed
 részben mindig keresztények voltak, azok pedig, akik
 nem keresztények, azért üzemvezetők, mert egyénisé-
 gükneél, képességeikneél és karakterükneél fogva arra al-
 kalmasak. (Mozgás a baloldalon.)

Krausz Mayer ...

Bárczy István: A t. képviselőtársam kritizálta a
 főváros telekpolitikáját. Megjegyzem, hogy a főváros
 telekpolitikájára nagyon büszke vagyok.

Usetty Ferenc: Krausz Mayer! (Nagy zaj.)

Bárczy István: Igen: Krausz Mayer! (Folytonos
 zaj és közbekiáltások a közepén.) Krausz Mayer! Erre
 külön büszke vagyok. (Derűltség.)

Az igazi rombolók.

Bárczy István: Végül arra akarok még kitérni, hogy
 itt folyton emlegetik a bűnös Budapestet, ezzel akarnak
 minket megbélyegezni. Itt bűnös Budapest nincs, csak
 bűnös emberek vannak. Én azért sem vagyok felelős ...

Hornyánszky Zoltán: Bűnös budapesti emberek!

Bárczy István: ... amit polgártársaim cseleksze-
 nek. Mindenki magáért felelős. Lehet, hogy sok bűnös
 ember van. Itt bűnösök azok, akik a háborút előidézték,
 akik háborus uszítók voltak és a háboru nyomán ennélf-
 fogva előidézői lettek mindennek, ami utána követke-
 zett, a forradalomnak, a rabló bolsevizmusnak, a ro-
 mán megszállásnak, mert ez mind abból indult ki. (Zaj
 a baloldalon.) És bűnösök azok is, akik ma is a vissza-
 vonást terjesztik, a felekezeti és faji gyűlölséget élesz-
 tik és bűnös mindenki, aki ma nem igyekszik a kereszt-
 tény és a nemzeti gondolatot úgy felfogni, hogy az
 egyesítsen valamennyiünket a nagy regeneráló munká-
 ban. Én ezt ilyen értelemben fogom fel.

Junius 4.

A háboru kimerítette, a forradalom tönkretette, a kommün elpusztította, a román megszállás kifosztotta az országot. A gyermekeink éheznek. Asszonyaink ereje a végét járja. A gyárak állnak. A marhánk elhajtották. A ruhánk rongyos. Cipőnkéből kikandikál a lábunk. Nemhogy cserepes tanyánk, de tömeglakásunk sincs elég. Hónapszámra nem eszünk hust. Egy kiló cukor száztizenkét korona, egy kiló zsír százhatvan. S miután elrabolták minden fegyverünk: négyfelől szegeznek puskát a mellünknek. Mit tehetünk? Aláírjuk. Aláírjuk a békeszerződést.

Az aláírás tudomásulvételt jelent. Tudomásul vesszük, hogy a győzők, akik földreterptek, a kommün gazembereinek kiszolgáltattak s kiraboltak bennünket, a lassu halál mely nemeit akarják reánk alkalmazni. A védtelen mellünknek szegzett négy fegyver: súlyos argumentum. Nem lehet véle disputálni. A disputálás öngyilkosságot jelentene. Mi azonban élni akarunk! S mert élni akarunk: aláírjuk a saját halálos ítéletünket. De! — De azok, akik ezt a békeszerződést elénk tolják, azok is nagyon jól tudják, hogy nem szerződés az, hanem egy fizetési meghagyás s ami a nyomában támad, nem kiengesztelődés. Nem béke! Mindenki tudja az egész világon, hogy a békeszerződések évtizedekre véget vetettek a békének. Megölték a békét. A béke meghalt. A külvilággal nem lehet többé megbékélten élni. Aki határainkon áll, mind ellenség samikor erre raeszmélünk, kettőzött erővel kell, hogy feltámadjon bennünk a vágy a belső béke után. Egy igazi béke után.

Ha már nincs barátunk egy sem az egész világon, legalább mi magunk ne legyünk egymás ellensége.

Junius 4, ha nem jelentheti a világ nemzeteivel való megbékülésünket, jelentse azt, hogy ennek az országnak legalább a határain belül nincs ellenség. Hogy itt mindenki: testvér. Hogy leomlanak a fajok, nemzetiségek, pártok, felekezetek, osztályok korlátai, s akik itt maradtak, magukra hagyottan, szemben az egész világgal, azok között, ha volt is, nincs, nem lesz pártoskodás, visszavonás többé soha.

Jaj nekünk, ha a külső ellenségek aknamunkáját saját erőnk szétforgácsolásával tetézzük. De ha összefogunk, akik egymásra utaltan itt maradtunk: felvehetjük a harcot az egész világgal. Junius 4-e, napja a legigazságtalanabb büntetésnek, amely valaha nemzetet ért, rettentő gyászünnepe: legyen a belső béke, az igazi, a megbonthatatlan, teljes és örök magyar béke ünnepe, jelentse azt, hogy újra megtalálta magát s egymásra talált minden magyar s vérszerződésnél erősebb fogadalommal fogadta, hogy ezentul összetart s küzd Magyarországért.

Ha állja ezt a fogadalmat a nemzet, nincs miért kétségbeessen, nincs mitől tartson, nincs kitől féljen széles e világon.

Gratz követ úr figyelmébe.

Gratz Gusztáv dr., Magyarország bécsi követe, a magyar közgazdasági életnek alapos ismerője, akit komoly és értékes publicisztikai és politikai munkásságában egyoldalú szempontok, gyarló elfogultságok, a gyűlölködés ingerlő kísértései sohasem vezettek, beszámolt arról a beszélgetésről, amelyet Josiah C. Wedgwood ezredessel, az angol munkáspárt magyarországi kiküldöttjével folytatott és hirlapi cikkében a többi közt ezt írja: „Az antiszemita mozgalmaknak a múlt év eseményei után, amelyekben a zsidók, ha nem is kizárólag, de aránylag nagy számmal játszottak vezetőszerepet, *pszichológiai szükségyszerűséggel* kellett napfényre jutniok és élesszemű zsidók már a múlt évben *kikerülhetellennek* látták.“. Azután: „Amennyire meg tudom ítélni az eseményeket, *aktív ellenállás* csak bizonyos, teljességgel nem kívánatos, a *keletről frissen bevándorolt* zsidó elemekkel szemben mutatkozik, akik meg nem engedhető üzleteken vagyont szereznek és vendéglőkben, kávéházakban olyan dűskálódó életmódot folytatnak, hogy olykor a dühödésig fokozzák a rájuk nézve amugy sem kedvező hangulatot.“ Végül: „A magyarországi zsidókérdésnek senkisen járhat a végére, aki egyrészt a régóta letelepült és termékeny munkásságot kifejtő zsidó elemeket, másrészt az ujonnan bevándorolt, gazdaságilag károsan ható, politikailag némiképp nyugtalan zsidókat nem tudja egészen tisztán megítélni.“

Szívesen ragadjuk meg az alkalmat, hogy a zsidókérdésnek ilyenén vagy ehhez hasonló taglalását a hangulatok és szenvedélyek viharzásában bizonyára jótékonyan ható elvi vita alapjául fogadjuk el. Gratz Gusztávot a magyar gyáríparral és nagykereskedéssel való hosszas együttműködése bizonyos tekintetben kompetenssé teszi, mikor a sokat hánytorgatott zsidó ipar és kereskedelem erkölcsait *a mindenképp föltt álló nemzeti érdekből* kell szemügyre venni. A bécsi magyar követ nem az aktarágó hivatalnokok örömtelen példánya, aki föltt illetetlenül nyargal el az élet a maga tenger tanulságával, ott élt és dolgozott ő a magyar iparosok és kereskedők között, akik az ország javainak, gazdagságának előmozdítása körül a háborút megelőző évtizedekben el nem tagadható érdemeket szereztek. Ismeri nagystilű bankárjainkat, európai hírnevű és hitelű hatalmas cégeinket, nyugati színvonalon tartott nagykereskedelmünket, gyáríparunkat és plajbásszal a kezében ki tudja számítani, *mit használ az országnak*, ha a gazdasági élet gépezetének minden kereke zavartalanul funkcionál és *mit árthat*, ha az iparos, a kereskedő, a pénzember kedv nélkül, félvállról, máról-holnapra tengődve végzi dolgát. Gratz Gusztáv nem műkedvelő, nem divatpolitikus, nem vásári zsonglőr, — meg kell őt hallgatnunk és érdemes egy kicsit megbeszelnünk, amit mond.

A zsidó kereskedőknek, iparosoknak, bankároknak, avagy ügyvédeknek, orvosoknak és mérnököknek a bolsevizmus alatt tanusított magatartásáról ma már vajmi könnyű ítéletet mondani. A zsidó értelmiségnek ez a felsorolt hat kategóriája — elenyésző és statisztikai számokkal alig kifejezhető kivétellel — felbőszült, elkeseredett ellenlábasja volt az orosz tébolynak. A kereskedelmi alkalmazottak nagyszámu kategóriája — ha visszatekintünk a már elintézett kommunista bűnpörökre — szintén figyelembe se vehető arányszámmal volt képviselve s ugyanezt állíthatjuk a zsidó állami tisztviselőkről. A magánhivatalnokok, az újságírók, a tanárok gárdája az előbbinél jelentékenyebb százalékot tüntet föl, olykor nagy százalékot, mert ebből a

három foglalkozási ágazatból kerültek ki

Az ipari munkásság zsidó rétegei a kommunista rémuralom alatt ugyanazt cselekedték, amit keresztény szakértársaik. Való igaz: a vörös diktatura vezetői tulnyomórészt zsidó szülőktől származtak, — csupa moralisanity-alak, elfajzottak őseik hitétől és hagyományaitól, isteni és emberi moráltól elrugaszkodottak, az orosz pokolban fenevadakká kikészített leninista véredek. Soha nem tagadtuk, hogy így van és sohasem mulasztottuk el megtagadni velük a vallási, hagyományi, erkölcsi, emberi közösséget. Viszont Gratz Gusztáv sem fogja tagadni, ha megkérdezik tőle: hány tiz- és tizezer zsidó tartalékos és népfelkelő tiszt ment a harcerekre, hány ezren és ezren estek el, nyomorodtak meg — és ő sem fogja különös véletlennek mondani, hogy minden zsidó családnak megvan a gyásza és nem fogja érthetetlen csodának tulajdonítani, hogy a szibériai hadifogságból még mindig érkeznek haza zsidó katonák, sőt lesz bátorsága bevallani, hogy az ellenforradalmakban zsidó hősök is elesetek s hogy a bolsevista patkányok épp úgy rávetették magukat a zsidó, mint a keresztény társadalom képviselőire. Hiszen csak Hódmezővásárhely kicsiny zsidó hitközségének három tagját gyilkolták meg a terroristák borzongató kegyetlenséggel.

Gratz Gusztáv azt mondja, hogy a zsidók aránylag nagy számmal játszottak vezetőserepet. Igaza van, ha a népbiztosokra gondol. De nagyon alapos revízió alá kell vetnie megállapítását, ha — teszem azt — a vas- és fémmunkások stb. táborára gondol. Szíves figyelmébe ajánlom Gratz követ urnak a törvényszék előtt még mindig folyó kommunista pörököt; könnyen meggyőződhetik róla, hogy vasesztérgályosok, szerelők, sok megtévelyedett famunkás, bádógosok s ezekhez hasonló kísémberek milyen félelmes szerepet játszottak a diktatura alatt. Különben: ha úgy tetszik, *függeszük fel a vitát és várjuk meg a végleges statisztikát.* Az elizskolt gazemberekről, a körözött bolsevista zsványokról és az elítéltekről. A zsidóság tiszta lelkiismerettel és nyugalommal várja a mérleg elkészültét.

A bécsi követ hivatkozik bizonyos élesszemű zsidókra, akik előre látták a bekövetkező antiszemitizmust. Ezeknek az élesszemű zsidóknak azt izenjük, hogy mi is járatosak vagyunk a tömeglélektanban és a háboruvesztést követő első hetekben szerzett keserű tapasztalatokon kívül egy kicsit a világhistóriából is tudjuk, hogy nagy megrázkódtatások, véres fölkelések, csatavesztések után miért szokott kitörni az antiszemitizmus. Az élesszemű zsidók nem is olyan nagy bölcsék és próféták, amilyeneknek látszani szeretnének, az a

vall. Ha sok Gratz Gusztáv lett volna és idején megtalálják az igazság formuláját, azt, amely így szól: *az ember, mint állampolgár, nem zsidó és nem keresztény, hanem tisztességes vagy tisztességtelen, hazafi vagy hazááruló, hasznos vagy veszedelmes,* — akkor most a kítűnő bécsi követnek nem kellene hivatkoznia olyan próféciára, amely fájdalmas világprecedensekből meríti jogosultságát.

Az egyáltalán nem kívánatos, nemrég bevándorolt zsidó elemek — ez a körülírás nyilván a háboru csapásai elől szanaszét futott galíciai zsidókra értendő — a mi tudomásunk szerint már nincsenek is Budapesten. Vendéglőkben és kávéházakban pájeszos pezsgőzöket aligha látni, ez a nyomott, hajszolt emberfájta sokkal óvatosabb; lehet talán, hogy a Dób-utcai nyomortanyákon akószám itták a sampányt, de most már valahol a galíciai koldusfalvakban isszák. Ha pedig Gratz

Gusztáv arra gondolt, hogy a főváros népének egy — bizonyára nagyon csekély — töredéke feltűnően költekezik, dőzsöl, mulat, hajszolja ebben a kétségbeejtő siralomvölgyben az élet alantas gyönyöreit, akkor kollégiális szeretettel kérjük, nézzen körül a világ minden nagyvárosában, vagy elég, ha elolvassa a berlini, párisi, müncheni, hamburgi lapokat és látni fogja, hogy a léhaság — faji és felekezeti különbség nélkül — az erkölcstelenség — hasonlóképpen — a könnyen szerzett pénz hitvány elpocsékolása — nemkülönben faji és felekezeti jelleg nélkül — mindenütt egyforma, mert a társadalom legsilányabb rétegei mindig a felszínen uszkálnak s ott élnek Tiszavirág-életüket akkor is, ha a felszín alatt könny és vér tengere dagad. Ha zsidók is vannak e betegesen mulatni vágyó, szibarita alakok közt, mi épp oly kevéssé tudjuk vagy akarjuk menteni őket, mint ahogy eszünk ágába se jutna erdélyi unitárius testvéreinket megróni azért, mert Kolozsváron (— persze régi jobb időkre gondolunk —) egy lármás cécón ők is ott voltak néhányan. Ha úgy tetszik: valamivel tul a számarányukon.

Sajnálattal nélkülözzük Gratz beszámolójában azokat a fontos momentumokat, amelyek a magyarországi zsidóság megítélésénél legalább is oly súlyosak, mint a vendéglőkben és kávéházakban dülő nagy élet. Így szerettük volna, ha az elfogulatlanságra törekvő bécsi követ megemlíti a zsidó hősök légióit, ha elmondja, hogy Rákoskeresztúron a zsidó katona-temetőben hant hant mellett domborul, ha rámutat az „Egyenlőség” zsidóhősök rovatára, amely immár a harminckétezredik névnél tart. Szerettük volna, ha épp oly szigorú lenne a zsidó erények lemérésében, mint a megbotlottak, ártalmások és bűnösök megbélyegzésében. S hisszük is, hogy Gratz Gusztáv igazságszeretete ott lesz, ahol a méltatlanul üldözöttek, Isten és haza szerelmével szívükben, a józan és bölcs férfiak ítéletét fogják kérni.

Molnár Jenő.

A Nemzeti Ujság, Amerika és a magyar zsidók.

Egy amerikai magyar zsidótól: Révész Jenő urtól kaptuk a következő sorokat:

A Nemzeti Ujság május 8-i száma két cikket közöl. Az egyiknek ez a címe: *Hazaárulás Amerikában* és az Előre segélybizottsággal foglalkozik, a másik a *Magyarok Amerikában* címet viseli és benne az amerikai magyar szénbányászok 1920. évre szóló naptáráról szólván, megállapítja, hogy hogyan kell tettekkel és áldozatokkal dolgozni az egységes Magyarország helyreállításáért.

Ami az első cikket illeti, felmerül a kérdés, hogy kik azok, akik a magyar hazát Amerikában elárulják? Erre a kérdésre mi nem tudunk felelni. A Nemzeti Ujság szintén nem tud rá felelni. Mi nem ismerjük az Előre című segélyegyesület tagjait és vezetőit. A Nemzeti Ujság még kevésbé ismeri őket.

Ami a második cikket illeti, ott, ugylátszik a Nemzeti Ujság szintén nem tudja, hogy kik azok, akik megmutatják, hogy hogyan kell tettekkel és áldozatokkal dolgozni az egységes Magyarország helyreállításáért. Mi azonban tudjuk és ezennel a Nemzeti Ujságnak is szíves tudomására hozzuk.

Az amerikai magyar bányászoknak két vezetőjük van. Az egyik: az, akinek írásait a Nemzeti Ujság — igen helyesen — példaként állítja a magyar munkásság elé: Himmler Márton szerkesztő. Hogy kicsoda Himmler Márton, arról fogalmat adhat az, ha elmondom, hogy az ő akciójának eredményeképpen az Amerikába szakadt magyar bányászok eddig két bányatelepet vásároltak meg maguknak, amelyeket — sajátjaikat — ők maguk termelnek ki. Az első bánya, amelyet a Himmler Cool Comp. Ltd. megvásárolt, elhanyagolt telep volt, ma azonban aránylag a legtöbb szenet termeli Amerikában. A másik bánya West Virginiában terül el Himmler község mellett és ugyancsak munkásrésztvényesek tulajdona, s ezek a munkásrésztvényesek voltak azok, akik községüket Himmler Mártonról nevezvén el, vezérük nevét ráírták a földabroszra. Amint ismeretes, Himmler nem régen Budapesten is járt s ez alkalommal husz milliót hozott haza a bányászok hozzátartozóinak, ezenfelül pedig a hazatérő magyar bányászok számára Esztergom mellett lekötött egy tizenhátezer holdas szenterületet.

Himmler Márton egyik oszlopa, vezére, irányítója a magyar propagandának Amerikában

— zsidó.

Az amerikai bányászág másik vezetője, aki a west-virginiai telep élén áll, egy Láng Jenő nevű fiatalember, aki 17 éves korában került ki 8 év előtt Amerikába, Debrecenből. Ő is ott van mindenütt, nem szóval, de tettel, ahol szegény hazánkön segíteni kell. Láng Jenő is zsidó.

Az amerikai segítő-bizottságok budapesti működésével egyidejűleg nagy részét azoknak a magyar családoknak, amelyeknek tagjai Szibériában színlódnak, körlevéllel kereste fel egy amerikai egyesület, amely ajánlkozott, hogy a hadifoglyokkal való érintkezést, yokohamai ügynöksége útján, díjtalanul közvetíti s közvetítette is. Ez a társaság a Hebrew Sheltering and Imigrant Aid Society of America, a Bevándorlók Segítésére Alakult Zsidó Társaság,

az élén állanak: Bernstein & Sohn, Massel Jacob csakugy zsidók, amint zsidó a tagok 99%-a is. Sok ezerre megy azoknak a magyar hadifoglyoknak a száma, akiknek a Hebrew Society közvetítette magyar családjukkal való érintkezését. Ők is tettel jártak elől.

Csak ugy mellékesen említem meg az érdekesség okából, hogy aki hónapokon át Európa élelmezését intézte s Magyarországra is irányított egynémely vonatot, R. Baruch Hoover, magyarnak ugyan nem magyar, zsidónak azonban ő is zsidó.

Még csak egyet. Szives engedelmmükkel leközlöm az 1919. szeptemberében megalakult amerikai magyar segítőbizottság: American Relief Committee for Hungarian Sufferers tisztikarának névsorát. Ime: Elnök: Barna Bertalan. Zsidó. Alelnök: Morris Czukor. Zsidó. Pénztáros: Rudolf Oblatt. Zsidó. Ügyvezető titkár: Frank J. Horn. Zsidó.

Hát ezek azok, tisztelt Nemzeti Ujság, akik a már több ízben emlegetett Roth Ignácokkal, Berkó Gézákkal, Hahn Mózesekkel egyetemben, nálunk Amerikában a magyarság érdekében agitálnak, az itthon nélkülözö magyarak sorsát enyhítik, a szibériai szenvedőknek segítő kezüket nyújtják s nemcsak az Önök lámadásaival nem törődnek, de még azzal sem, ha — nyilván tévedésből — megdicsérik valamelyiküket.

Zsidó ludovikás az ellenforradalomban.

A magyar zsidók hősiességének dokumentumai meggyőzik legkérelmetlenebb ellenfeleinket. Ez a hősiesség, a magyar hazához való törhetetlen ragaszkodás megnyilatkozott a világháboruban és a bolsevista rémuralom napjaiban. Ahol az ellenforradalmi szikra lángra lobbant, ott a vörösök uralma alól való felszabadulásért magyar zsidók is küzdöttek. A szolnoki, csornai és kalocsai ellenforradalmárok mellé sorakozik Beck Károly, a Ludovika Akadémia másodéves növendékének a június 24-iki ellenforradalomban tanúsított hősiesség magatartása. A zsidó ludovikás szerepéről egyik hozzátartozója a következőket mondotta el az Egyenlőség munkatársának:

— Beck Károly középiskoláit Nagyikindán és Szegeden végezte el, azután növendéke lett a mödlingi Militärtechnische Akademie-nek. Másfél évet töltött itt el, amikor az októberi forradalom nyomán az iskolából kiutasították a magyar fiukat. Beck Károly azután a Ludovika Akadémia növendéke lett és ott folytatta tanulmányait 1919 január végéig, amikor a Linder-féle «Nem akarok katonát látni» politikának megfelelően a ludovikásoknak értésére adták, hogy jobban teszik, ha polgári pályára lépnek. A huszéves fiú akkor a Műegyetemre iratkozott be és ott hallgatta az előadásokat májusig.

— Májusban a vörösök általános sorozást rendeltek el és ennek során Beck Károlyt is bevették. A fiú azonban semmiképpen sem akart a vörösök hadseregébe bevonulni és hogy ezt elkerülje, visszamenekült a Ludovika Akadémiába. Az intézetben ekkor, de különösen június folyamán igen szigorú volt a fegyelem. Az ellenforradalmi érzelmű tisztek ugyanis már ekkor szervezkedtek a vörösök ellen indítandó nyílt harcra és a ludovikás növendékeket a maguk számára akarták megnevelni. Heteken keresztül ki sem engedték őket az Akadémiából. Június közepén a tisztek megszervezték a növendékeket. Közölték velük, hogy egyik közeli napon délután három órakor ágyulövés fog elhangzani. Erre a jelre mindenkinek a maga helyére kell sietni fegyverével és teljesíteni a parancsokat.

— Június huszonegyedikén délután három órakor eldőrdült az ágyulövés. A ludovikások elfoglalták helyeiket. Beck Károlyt egy másik társával Bartha alezredes, az Akadémia akkori parancsnokának szobájába vezényelték azzal a parancsal, hogy a szobába senkit sem szabad bebocsátani. Csakhamar tüzelés kezdődött a Ludovika körül. Beck Károly ekkor társával a szoba ablakából avatkozott be a harcba. A tüzelés meg-megszakadt és éjjel felé vált hevesebbé. Akkor egy golyó Bartha alezredes szobája ablakának párkányzatába furódott. Éjjel felé csend kerekedett és a fiúk teljes fegyverzetben pihenőre vonultak. Kora hajnalban újból megkezdődött a harc a vörösökkel. Hat órakor a Ludovika megadta magát.

— A vörösök parancsára a ludovikásoknak egyenként, feltett kezekkel kellett az épület előtti téren sorakozniok. Amikor már összegyűltek, egy lövés dördült el. A vörösök azt hitték, hogy a ludovikások löttek és kézigránátokat akartak a fiúk közé dobálni. A vérontást a parancsnok hiúsította meg és elrendelte, hogy az ellenforradalom katonáit tereljék be a Mária Terézia-laktanyába. Itt a színházteremben tartották őket fogva. A vörösök azzal mulattatták itt magukat, hogy tizes sorokba állították a ludovikásokat. Azt a hitet akarták ezzel kelteni, hogy meg fogják tizedelni őket.

Mindez persze csak gyöngéd tréfa volt. Több hétig tartott ez a fogság, amely ezernyi gyötrellemmel járt. Senkiivel, még rokonaikkal sem érintkezhetek. Végre megkezdődött a főtárgyalás, amelyen Beck Károly *ön-érzetesen bevallotta, hogy ellenforradalmár, tisztában van tettének következményeivel és nem tagadja, hogy fegyverét használta a vörösök ellen.*

— Komolyabb következménye a ludovikásokra az esetnek hála Isten nem lett, Romanelli alezredes jószágos közbenjárására a bolsevikieknek meg kellett elégedniük azzal, hogy a fiukat *javitónevelésre ítélték* és egy Ranolder-utcai iskolába zárták.

— Junius huszonegyedikétől augusztus elejéig Beck Károly hozzátartozóival nem érintkezhetett. Egyetlen esetben megengedték neki, hogy egy vörös ör fegyveres kísérete alatt budai lakására menjen és ott szappant, törülközőt, fogkefét vegyen magához. A javítónevelés nem volt egyéb, mint szigorú fogság, aminek csak akkor lett vége, amikor augusztusban bevonultak a románok. A vörös örök akkor magukra hagyták foglyaikat, a ludovikások pedig látva, hogy *örizetlenül maradtak, megszöktek.*

Beck Károly hazament szüleihez Nagybecskerekre.

Könyvet a magyarországi zsidókérdésről.

Az *Uj Nemzedék* május 26-ról keltezett 125. (203.) számában hosszabb cikket ír, amelyet ezzel fejez be:

A keresztény irányzat mélyítésének, tartosságának nagy hasznára volna, ha *megírnák* a keresztény nemzeti irányzat enciklopédiáját, elsősorban is a *magyarországi zsidókérdés történeti és statisztikai helyzetképét.* A magunk felvilágosítására sem ártana, de a külföld részére egyenesen nélkülözhetetlen volna. A magyarországi zsidóság lélek- és jellemrajza, a zsidóság szerepe a magyar történelemben, a recepciós törvényeket alkotó magyar liberalizmus eszmevilága, a zsidóság a magyar kereskedelemben, hiteléletben, iparban, mezőgazdaságban, tudományban, sajtóban és a magyar élet minden egyéb terén (szabadkőművesség, szocializmus stb.), a zsidóság szerepe, magatartása a világháborúban, az októberi forradalomban, a bolsevizmusban, a román és egyéb megszállások alatt volnának e könyv fő témakörei.

De mert a sok beszédnek nincs értelme, ha tett nem követi, *mindjárt kérünk mindenkit, akinek igazolható anyaga, adata van e könyv részére, küldje el szerkesztőségünkbe, ahol a könyv előkészítő munkáit ezennel megkezdjük.*

Mi ehhez a felhíváshoz a magunkét csatoljuk.

Valóban: nem ártana, ha a félrevezetett magyarországi keresztények felvilágosítására megírnák mindazt, amit a külföldnek is tudomására hozni egyenesen nélkülözhetetlen: a magyarországi zsidóság lélek- és jellemrajzát, a zsidóság szerepét a magyar történelemben, a recepciós törvényeket alkotó magyar liberalizmus eszmevilágát, a zsidóság szerepét a magyar kereskedelmi és hiteléletben, az iparban, a mezőgazdaságban, a tudományban, művészetben, irodalomban, zenében, sajtóban és a magyar élet minden terén (szabadkőművesség, jótékony-ság, szocializmus, kulturaterjesztés), a zsidóság szerepét és magatartását a szabadságharcban, a világháborúban, az októberi forradalomban, a bolsevizmusban, a román és egyéb megszállások alatt. Ezt megírni valóban nem ártana, mert ha *adatszerűen* dolgozzuk fel mindezeket a kérdéseket, az *adatok* tündöklő elégtételt fognak szolgáltatni a méltatlanul megrágalmazott magyar zsidóságnak.

De mert a sok beszédnek nincs értelme, ha tett nem követi:

mindjárt kérünk is mindenkit, elsősorban a magyar zsidókat, hogy amennyiben fenti tárgykörökbe vágó, igazolható adatuk, anyaguk van, küldjék azt be szerkesztőségünkbe (V., Személynök-utca 25. sz.), ahol a könyv előkészítő munkálatait ezennel megkezdjük. Az antiszemita könyvére: könyvvel fogunk felelni!

Az Egyenlőség szerkesztősége.

Alphonse Daudet:

Ocsmányságnak és gyalázatnak tartom, hogy bárkit is ócsároljunk vagy üldözzünk a vallása miatt.

Charles Morice:

amint egy országban a polgári jogokat megkapta a zsidó, a legjobb és leghüségesebb hazafi. A francia zsidók ezt 1871-ben elég szépen bebizonyították. Maradnának a gazdasági kérdések. Csakhogy a gazdag zsidók száma nem nagy és ha el is üznék őket, még korántsem szabadulnánk meg a kapitalizmustól; csak a protestáns és katolikus kizsákmányolók huznának hasznot belőle.

Buls, brüsszeli polgármester:

Nálunk nincs antiszemitaizmus. A zsidóknak ugyanolyan jogaik és kötelességeik vannak, mint a többi polgároknak. Észre sem vesszük, ki a zsidó, ki a keresztény; nem tartjuk fontosnak, hogy ki milyen vallású. Volt idő, mikor néhány szélsőségesen klerikális heccalap megkísérelte, hogy a külföldi antiszemitaizmus mellett hangulatot keltsen. De csak hamar lakaródot kellett fujniok. Ősi arisztokráciánkkal, amely hitbuzgó katolikus, a jelentős és előkelő zsidók ópen úgy érintkeznek, mint a másvallásuak. Nálunk az embert nézik, nem a fajtát, vagy vallását és népünk történelme, nevelése, erkölcsi és szokásai kezeskednek arról, hogy ez így is fog maradni.

Timothy Healy, ir képviselő, az irek egyik vezérférfia:

Irország nem ismeri az antiszemitaizmust és nem is ismerte soha. Az ir katolikusok büszkék rá, hogy náluk sohasem üldözték a zsidókat. Ha az utolsó esztendőben volt is némi antiszemita mozgolódás, ez csak a lakosság legalsóbb rétegében volt észlelhető. A polgárság távol áll ettől az eltévelyedéstől. A polgárság türelmes és igazságos. Rokonszenvezik a zsidókkal és tiszteli őket. Csodálattal adózik páratlan és valóban fejedelmi jótékony-ságuknak amely úgy ajándékoz milliokat jótékony célokra, ahogy mi egy pennyt adunk. Minden művelt ember szégyelné magát, hogy a zsidó faj vagy vallás ellen nyilatkozzék.

Brilláns! platínai, aranyat horribil s áron vesz
Polgár, VI., Teréz-körut 2.

KELETI J. gyárt tökéletes technikai kivitelben: mülábakat, műkezeket sérv-kötőket, haskötőket stb. Dus választék az összes betegápolási gumiarukban és műszerekben.
ortopédiai műintézet Budapest, IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

Minőségileg minden versenyt felülmui, árban azonban legolcsóbb a
BOROLIN-SŐSBORSZESZ

Kapható: ARMUTH MÁRK vezérképviselőnél,
Budapest, VI., Nagymező-utca 22. Telefon 49-24.

Magyar zsidó katonák a világháboruban.

(Az Egyenlőség hadiarchivumának újabb adatai.)

1.

Szerkesztő Ur! Az Egyenlőség felhívására tudatom Önnek, hogy édesapám: dr. Bergl Jenő ügyvéd, tartalékos főhadnagy (született 1880, Soltvadkerten) 1915 május 17-én Tomaszov mellett hősi halált halt.

Bergl Éva,

2.

Az Egyenlőség szerkesztőségének.

Az uram: Ipolyi Alfréd, százados a szolgálaton kívüli viszonyban, 1914-ben vonult be és 1918-ban tért haza. Három Signum laudist kapott és Károly-csapatkeresztet. A 300 népfőlkelő-gyalogezrednél s a II/16. népf. hadtápszázalójnál szolgált. Negyvennyolc éves. (31809.)

Az öcsém: Molnár Andor (31810) népfőlkelő-zászlós a volt cs. és kir. 31. gy. e.-ben, az olasz és az orosz arcélen küzdött és megkapta a bronz és kisezüst vitézségi érmet. Többet szegény nem szerezhett, mert 1916 novemberében, Kirlibabánál gránátszilánktól megsebesült a fején, orosz fogságba került és ma is ott sanylik Szibériában.

Ipolyi Alfrédné,

3.

Tekintetes Szerkesztőség!

Mandl Aladár, a volt cs. és kir. 23. gy. e. hadnagya, polgári foglalkozására nézve budapesti kereskedő, az első mozgósítási napon bevonult. A szerb harctérről Galiciába került, onnan Orosz Lengyelországba, ahol 1914 december hó 27-én éjszakai rohamnál mint századparancsnok, százada élén elesett. Özvegyet és árvát hagyott maga után. Engedjék meg hozzáfűznöm ehhez az adathoz, hogy Mandl Aladár szívvel-lélekkel magyar ember volt, aki, noha rajongásig szerette a családját, büszkén és boldogan sietett az első hívásra hazája megmentésére. (31811.)

Özv. Mandl Aladárné.

4.

Tekintetes Szerkesztőség!

Az alábbiakban közlöm a m. kir. 12. h. gy. e. elesett zsidó vallású tisztjeinek és tisztjelöltjeinek listáját. Teszem pedig ezt azért, mert bajtársi kegyelet fűz az emlékükhöz és mert hozzátartozóik tulnyomórészt román megszállott területen laktak.

31812. Dr. Jeremiás Bernát zászlós, ügyvédjelölt, Királydaróc (Szatmár vm.). Elesett 1914 aug. 28-án Karzownál.

31813. Dr. Róth Imre hadnagya, ügyvéd, Nagykároly. Elesett 1914 szept. 24-én Sanoknál.

31814. Wald Miksa zászlós, Wald Gyula bpesti kereskedő fia. Elesett 1914 szept. 26-án Pelkinicnél.

31815. Molnár Béla zászlós, beregszászi könyvelő. Elesett 1915 januárjában Krakónál.

31816. Hoffmann Béla hadnagya, egri könyvelő. Elesett a Kárpátokban 1915 tavaszán.

31817. Dr. Polgár Henrik hadnagya, mátészalkai ügyvédjelölt. Elesett 1915 tavaszán Uzsoknál.

31818. Mayländer Dezső hadnagya, nagykárolyi diák. Elesett 1915 június 5-én Rarancénél.

31819. Fényes Imre hadnagya, nagykárolyi tanuló. Elesett 1915 június 5-én Rarancénél.

31820. Mayländer Samu hadnagya, nagykárolyi jogász. Elesett 1916 június 18-án Luck körül.

31821. Fisch Sándor hadnagya, nyircsászári gazdatiszt. Elesett 1916 június 23-án Duchcenél.

31822. Dr. Lenkey Zsigmond ügyvéd. Elesett 1916 június 24-én Duchcenél.

31823. Netter Emil, 31824. Schönberger Sama, 31825. Wollák Lajos hadapródjelöltek, hogy hol estek el, sajnos, jegyzeteimből nem tudom pontosan megállapítani. A névsor különben sem teljes.

A harctéri ezrednek soha sem volt oka panaszkodni zsidó tisztjeire és legszebb haditényeinket Diósy ezredes parancsnoksága alatt hajtottuk végre. Ezt el kell ismerni.

Almássy Endre.

5.

Szerkesztő Ur!

Az öcsém: Strasser Lajos jászberényi lakos, a m. kir. 33. h. gy. e. 3. zslj. 5. századának katonája 1918 június 16. és 20. között a Piavenál eltűnt. Husz éves volt. (31826.) Az uram rokantan jött vissza a háborúból és bánatos szívvvel írom ide, hogy nem is lesz többé sosem egészséges.

Jampel Ferenéné, Strasser Renée
Jászberény.

6.

Apám: Schwarz Ede (31827.) negyvenkilencéves korában, 1915-ben vonult be és 26 hónapi katonai szolgálatából 20-at az arcélen töltött.

Öcsém: Sebők Sándor (31828.) 1915. júliusában vonult be a 7. huszárezredhez. 8 hónapig volt a tűzvonalban. 1916. szeptemberében egy gránát eltemette a román fronton. Fogságba került s rokkantként jött haza.

En: Sebők Mihály alhadnagy (31829.), 7 hónapi tűzvonal szolgálat után 1916. decemberében haslövéllel orosz fogságba jutottam, ahonnan csererokkantként kerültem haza. Kitüntetései: Károly-csapatkereszt, sebesülési érem, bronz vitézségi érem, I. oszt. ezüst vitézségi érem. Több férfitagja családunknak nincs.

Sebők Sándor.

7.

Ebből a levélből egy nagy vitézségi érem esett az asztalra. Az éremnek nincs többé gazdája. A mellékelt okmányból kiderül, hogy Markstein Sándor, a volt cs. és kir. 32. gyalogezred katonája, aki 1916. május 4-én esett el Galiciában és Zagorcéban van eltemetve, a templom mellett levő 13-ik sirban, kapta ezt az érmet egy önkéntes vállalkozása jutalmául, amelyben életét adta hazájáért. (31830.)

8.

Az egyik fiam: Kelen Ernő (31831.), a volt cs. és kir. 43. gyalogezred hadnagya, 1915. szeptemberében vonult be. Ott volt a Doberdón, küzdött a Monte-San-Michelen és a San-Martinón, végigharcolta a harmadik, negyedik, ötödik, hatodik, hetedik, nyolcadik Isonzo-csatákat a tűzvonalban. A kilencedikben — 135 emberéből 8-an maradtak — idegsokkot kapott, de a tizenkettedikben ismét ott van. Megbetegedett, de a Piave-offenzívához, amint illett, felépült újra. Századparancsnok volt s fejlődést kapott. A többi kitüntetései: a bronz vitézségi érem, a kis ezüst vitézségi érem, a nagy ezüst vitézségi érem és a III. osztályu katonai érdemkereszt.

A másik fiam: Kelen Sándor (31832.), a volt cs. és kir. 76. gyalogezred hadnagya volt. Küzdött Romániában és az olasz fronton, ahol egy 2000 méter magasságban fekvő állást védett és foglalt vissza, s az olasz frontról a francia harctérre vezényelték, ahol amerikai csapatokkal került szembe. Feltérjlesztették vaskeresztre, de nem várta be a kitüntetését, megelégedett a nagy ezüst vitézségi éremmel, amelyet az olasz fronton kapott és súlyos betegen hazajött.

Mi itt, Mosonban, kis hitközség vagyunk, de kivettük a részünket a háborúból alaposan. Nem volt közöttünk csak két felmentett, ellenben sokan megrokkantak és tizenegyen elesetek. Az elesetek a következők:

31833. Schneider Pál elesett a Doberdón, 31834. Graf Ignác elesett Wolhyniában, 31835. Weiner József elesett a Doberdón, 31836. Ungár Lajos elesett Wolhyniában, 31837. Just Mór elesett Wolhyniában, 31838. Friedmann Sándor elesett Romániában, 31839. Sauer Ferenc elesett Wolhyniában, 31840. Knapp Gábor elesett Romániában, 31841. Krauss Lajos elesett Szerbiában, 31842. Wertheimer János elesett Oroszországban és Graf (?) elesett az orosz harctéren.

En ötvenéves elmúltam, amikor bevonultam s tizen-nyolc hónapig szolgáltam hazámat.

Moson, 1920. április elején.

Kohn Bernát

(Folytatjuk.)

Gyöngyszemek a talmudból és a midrasból.

Irja: Szabolesi Lajos.

Mi a véleményed arról, ki szembeköpte az anyját?
Nemde az, hogy becsstelen ember?

Mi a véleményed arról, aki elfelejti az apja sírját?
Nemde az, hogy gonosz?

Mi a véleményed arról, aki csata közben oll-
hagyja a csapatát és átpártol az ellenséghez?

Nemde az, hogy áruló?

És ha hozzáteszem, hogy az a csapat a Makkabi
Juda csapata és az ellenség Antiochus Epiphanes tö-
méntelen táborá?

Akkor azt mondom róla, hogy gyáva és jellemtelen.

Jó. És mi a véleményed ezek után arról, aki mind-
ezeket a bűnöket együtt elkövette? Aki szembeköpte
az anyját, aki elfelejtette az apja sírját, aki átpártolt
a kis judai csapatától a legnagyobb csaláiban a ha-
talmasabb görögökhöz: mi a véleményed ezek után
a hitehagyóiról?

Magad mondtad, barátom: Becsstelen ő, gonosz,
áruló, gyáva és jellemtelen. És ti, balga zsidók mégis
társalogtok a hellén hitre tért renegátokkal és barát-
koztok velük és beengeditek a házatokba, ahelyett,
hogy becsuknátok előlük a kaput, mint a bélpoklo-
sok előtt!

(Alexandriára vonatkozik, a nagy hellén hite-
hagyás idejében.)

*

248 olyan parancsot adott az Ur a Tórában, ame-
lyeket teljesíteni kell az életünkben. 248 tagból
áll az emberi test is. Tanuld meg ebből, hogy Isten
szolgálatára vagy teremtve és arra, hogy minden
tagod és minden ized csak az ő szent akarátának
végrehajtója. Az Ur parancsát teljesítsd minden ide-
geddel és ne a hasztalan élvezeteket hajhászd a
sirverem szélén. Akkor az Isten lángol benned és nem
éltél hiába.

*

Ano istajjré misapiré Jerusolajim...

«Én a jeruzsálemi szép férfiak közül maradtam
meg» — szokta volt mondani Rabbi Jochannan.

Tudjátok-e valójában, mily szép volt e mester?

Ha el akarod képzelni az ő tündökletes szépsé-
gét: végy egy ezüstserleget, amin frissen kikerül
az ékszerész kezéből. És töltsd meg biborszín gyü-
mölcsel, gránátalma magjával. És a serleg pere-
mére köss egy koszorút, piros rózsákból. Aztán ál-
lítsd a serleget a sugárözönbe, ahol a napfény ölel-
kezik az árnyékkal... ez a ragyogás lesz halvány em-
lékezete Rabbi Jochannan diadalmas szépségének.

(Ilyen költőien írja le a babilóniai talmud (Baba
Mecia 84/a) a mai „csunya vörös zsidók“ őseit.)

*

Jobban becsüld meg a ~~szolgá~~ feleségét, mint
a császár kedvesét.

*

— En «urnó»-nek nevezem a feleségemet, —
— mondta Rabbi Jona — mert ő az én uralkodóm.

— En «gyöngy»-nek nevezem a feleségemet, —
— mondta Rabbi Doszláj — mert ő az én ékességem.

— En «ház»-nak nevezem a feleségemet, — mondta
Rabbi Jósze — mert ő az én otthonom.

*

Házadnak mind a négy falán töress ajtókat. Négy
oldalról jöhessen hozzád a szegény, az özvegy és
az árva.

*

Micráim óta nem szünik az üldözés. Mutassa-
tok még egy ily nemesi levelet!

*

Valaha egy oltára volt a zsidóságnak: a jeruzsá-
lemi szentély. Ma ezer és ezer oltárunk van: oltár
minden családi tűzhely. Ahol a férfi becsületesen
keresi kenyerét, ahol az asszony jámbor és gon-
dozza a házat, ahol a gyermekek engedelmesek és
istenfélők, ott az oltár, ott honol az Isten.

Faj?

Irta: Lengyel Ernő.

A tudománynak is Janus-arca van; más békében
és más zavaros időkben. Békében az emberek bold-
ogságának, harmóniájának királyi munkása, hábo-
rúban: maga is fegyvernem, mely érzékenyebbé teszi
az ütést, halékonyabbá a mérget, mélyebbé az ellen-
tételt. Emlékezzünk csak a világháborúra, — a német-
francia háborúnak micsoda mellékhadszíntere vihar-
zott le tudósok, akadémiák, revük, katedrák, napi-
lapok, színpadok polémiaiban; és Pantheonok ürültek
ki és Parnasszusok dőltek le és régpordó sirokat
mozgósítottak s mintegy lándzsák kopogtatásával idéz-
ték a spiritalista asztal elé Nagy Károlyt, Chlodwigot,
Lutherit, Richelieut, Nagy Frigyesit, Voltairt, Gothét,
a francia forradalmat, Bismarckot és Mollkét: nem
hogy a két nép nagyságát, hanem hogy francia rész-
ről: a német szellem barbárságát s hogy német rész-
ről: a francia szellem barbárságát bizonyítsák ve-
lük. S jöttek a német tudósok a francia alsóbb-
rendűség bizonyításával s hivatkoztak irodalomtör-
ténelre, psychopathológiára, filozófiai kutatások
eredményére, a francia nép történelének a német
nép történelében is fellelhető motívumaira — s jöt-
tek a francia tudósok, a német alsóbbrendűség bi-
zonyításával s hivatkoztak irodalomtörténelre, psy-
chopathológiára, filozófiai kutatások eredményére, a
német nép történelének a francia nép történelében
is fellelhető motívumaira. A germán faj! a latin faj!
— harsant végül a csalakiállítás... a faj! — mint
mindig, amikor általánosítanak. Mint mindig, amikor
valami generális bünt akarnak beleálmodni, beleerő-
szakolni egyesekbe; mint mindig, amikor a fokozatos
felelősségnek valami óriásméretű, letszés szerinti ke-
zelhető s amellel tudományos látszatú rendszerére
van szükségük. Nemcsak háborúkban van ez így s
nem is csak vallási dolgokban, — társadalmi küz-
delmekben is. És például Gobineau, a faji elmé-
letnek egyik legelső mestere más, külön, tisztább
és előkelőbb fajiságot lát a nemességben — ugyan-
ama nép- és nemzethelyi polgársággal és parasztsá-
ggal szemben. Mint Germanus Gyulának, a reformá-
tus theológiai akadémia tudós professzorának a faji

elméletekről most megjelent rendkívül értékes könyve is láttatja, ő tulajdonképp őse a Chamberlain-féle fajelmélet extrémításainak is; szerinte, aki a vérkeveredés anticivilizatórius halásán építette tétéleit, a néger vérkeveredésnek köszönhetik a semiták művészi képességeiket, de a keverék semiták nem állhattak ellent a liztafajú irániaknak, akik magukba olvasztották a semita kultúrát, de egyuttal keverék-vérüket is s ez pusztulásra kárhozlatta őket. Végletét érte el ez az elmélet Chamberlain tanaiban, aki szerint a zsidó nép mindig tudatlan és faragatlan maradt; a tudásnak egyellen ágában sem mulatott fel jelentősebb eredményt; vallásos érzés tekintetében még az ausztrálieiak és négerék is magasabb színvonalon állnak; monotheizmusuk csak politikai eredmény és tulajdonképp: polytheizmus. Chamberlainnek romantikus történelhamisításon alapuló elméletét a komoly tudományos kritika teljesen szélszedte s ami a zsidó monotheizmust illeti, Renan (*Histoire générale et système des langues semites*) a semita-faj mintaképe a zsidókban látta s legjellemzőbb sajátosságának a monotheizmust. («Elle est la gloire de la race semitique d'avoir atteint, des ses premiers jours, la nation de la divinité.») Peschul német tudós szerint is «az ókor összes népei közül csak az izraeliták látták a földi eseményekben a világrend erkölcsiségét». A fajelmélet azonban, amely nem törődik ősmert történelmi tényekkel és népeket telepít kokokba és földekre, amelyekben s amelyeken soha nem élhettek és a világtörténelem minden eseményét egyellen közös nevezőre akarja hozni; például a fajok nemesedését épp úgy vérkeveredésre vezeli vissza, mint a fajok romlását. E fajelmélet aztán végső «tudományos» hullámgyűrűben már az is tul van, hogy a vérség mikroszkópikus kutatásában kerresse a történelmi és kulturhistóriai fejlődés tüneteinek magyarázatát: a koponyaalkatra viszi át, az emberiséget dolichocephalis és brachycephalis csoportokra osztja s eljött a tudós (Lapouge: *Les selections sociales*), aki azt jósolta, hogy a XX. században «az emberek milliói fogják egymást gyilkolni a koponya-index egy vagy két foknyi különbsége miatt, e jelből, amely helyettesíteni fogja a bibliai sibbolethet és a nyelvrokonságot, fogják egymást a rokon népek felismerni és emiatt egész népeket fognak kiirtani». Germanus könyve, amely a kérdés egész irodalmát felöleli, rendkívül becses tudományos apparátussal mutatja ki mind e szempontok teljes tudományos élektelenségét. «A faj jellegét, gondolkodásmódját — mondja — nem vére, hanem nevelése adja meg; ez az egyetlen, ami az értelem által felfogható fejlődést mutat. A vér keveredése csak elmélet, mely hypothéziseken épül. A fajok közelsége, távolsága mindig olyasmik, amiket mérni, megállapítani nem lehet. Hasonlóképp állunk a lizta nemes faj megállapításánál is.»

A zsidókérdésbe az antisemitizmus kezdettől a fajtság kérdését vitte be, minden időkre szóló, minden viszonylatokra érvényes érvül. A sémi faj alacsonyrendű, a sémi faj antikultur. S eddig századokon és világrészekben vezettek vissza a vérség holt tavához, a sémita faj ősforrásához. De hallga... most egyszerre épp avval érvelnek a zsidó ellen — hogy nem sémita. Kmoskó Mihály következőket mondja egy nyilatkozatában:

«A tiszta zsidó faj hosszú arcú, feketelehu, magastermetű, a keleti zsidók azonban kerekfejúek, széles pofacsontuak, zömöktermetűek, legtöbbször vörös a hajuk. Ezek a tulajdonságok nem sémi sajátosságok, hanem részben szláv, részben török vonások. Igazi sémi zsidókkal manapság csak Palesztinában találkozunk. Az európai

zsidóság háromnegyedrésze, a spanyol zsidóság is beleértve, nem zsidó eredetű...

Nevetséges tehát, hogy a lengyel és a mi zsidóságunk ősrégi multjára, sémi műveltségére, Izsák és Ábrahámra hivatkozik, mikor őseik becsületes török haramiák voltak. Így lehet magyarázni a zsidóinkban rejlő óriási erkölcsi veszedelmet».

Tehát a zsidó: török. Milyen szép tudomány a faji elmélet! — csak arra felelne meg, milyen fajságu: a kikeresztelkedett zsidó! Mert az ő véréből eltűnt a török haramiák erkölce. Vagy csak nem: keresztényvallású zsidó!?

Hogyan történik a zsidó gyermekek nyaraltatása a vakációban?

Hirt adtunk már lapunkban arról a nagyszabású akcióról, melyet a Magyar-Zsidó Kulturothlon igazán dicséretes ügybuzgalommal indított a fővárosi gyermekek nyaraltatása érdekében. Körülbelül 1000—1500 pesti gyermek részesül majd az idén kéthónapos jó ellátásban, friss levegőben és egészséges élelmódban a két egyesület és jótékony vidéki családok jóvoltából. A szélküldött főlhívásokra itt is, ott is megszólaltak az emberi szívek, akik szeretettel fogadtak magukhoz egy-egy kiéhezett, sápadt kis pesti csemetét. Eddig mindegy ezer gyermek helyezhető el szerte a vidéken családoknál, akik szívesen jelentkeztek ez igazán emberbaráti és nemes feladatra... Kivülök még vagy ötszáz gyermek van elhelyezetlenül.

A gyermeknyaraltatási akció vezetésére különben a Kulturothlon Gábor Ignác vezetésével bizottságot küldött ki, mely igazán lelkes és szorgos munkával igyekszik küldetésének eleget tenni. Az akció kivételét illetőleg Gábor Ignác előttünk így nyilatkozott:

— A gyermekek nyári elhelyezésének, illetőleg nyaraltatásának tervezelésébe a nyaraltatásnak többféle módját vettük be. Az egész akciót nagyjából talán két részre lehetne osztani, ugymint a fővárosban maradó és a vidékre küldött gyermekek nyaraltatási tervezetére. Mi ugyanis a bármily okból a fővárosban maradt gyermekek vakációjáról is akarunk gondoskodni. Vidéken való elhelyezése a gyermekeknek kétféleképpen történik: 1. családoknál, 2. telepeken. Mindkét esetben, minden 20—25 gyermekből álló csoport mellé felügyelőt vagy felügyelőnőt adunk, aki a gyermekeket napközben foglalkoztatja és mint a mi megbízottunk, felügyel rájuk, mehogya a vendéglátó családok terhére legyenek. A telepeken elhelyezett gyermekek élelmével való ellátását is szíves és jótékony családok vállalták el. Ide sorozható még, bár nem tartozik szorosán ide, a nagyobb diákok, 14—18 éves fiúk elhelyezése is, még pedig 15—20 főnyi csoportokban, nagyobb földbirtokokon és mezőgazdaságban. Ezek a fiatal emberek ellátásuk fejében könnyebb kertli és mezei munkát szívesen elvégeznek, miáltal nemcsak a nyarat töltik el kellemesen és hasznosan, de közeljutnak és megszeretik a földet is, s ami nem hangsúlyozható eléggé, lesznek diákjaink, akik megismerkedve a földműveléssel járó szép és szabad étellel, adott esetben könnyebben fordítanak hátat az igazán keserves és mostoha lateinerpályáknak, hogy a gaz-

Veszek és eladok bútor, szőnyeget, függönyöket. **LAX** BUDAPEST, VII. Wesselenyi-u. 58. Hívásra hozhoz jövök.

daságosabb és eredményesebb földmivelésre térjenek át... Kérjük különben ezúttal is a zsidó földbirtokosokat és bérlőket, hogy minél többen jelentkezzenek olyanok, akik a diákok nyári foglalkoztatását elvállalják. Részünkről ilyen 15—20 főnyi csoport mellé is felügyelőt adunk.

— Tervezetünk második része a fővárosban maradó gyermekekkel foglalkozik. Ezekről is többféle-képpen kívánunk gondoskodni. Részint napközi nyaraltatással, úgy hogy a gyermekek napi ellátásáról, szórakozásáról, kirándulásairól gondoskodunk reggeltől estig. Egyébként pedig rendszeresítjük a diák-turistaságot. A Vándordiákság mintájára, 20—25 főből álló csapatokat indítunk megfelelő kísérettel 4—6 napos gyalogturákra ide a környékbeli falvakba: Dömösre, Dobogókőre, Kovácspatakra. Ezekre a kirándulásokon kizárólag 12—16 éves fiúk vehetnek részt, mert leánycsapatok kiküldése ma majdnem teljesen lehetetlen. Körülbelül ez minden, amit a gyermeknyaraltatási akcióval kapcsolatban mondhatok.

Iskolaév végén tehát 1500 sápadt pesli gyerek özönl el majd a dus és vendégszerető vidékre, hogy a jó levegőn megerősödjék és megedzve, térjen hozzájuk majd vissza szeptemberre az a „jövő generáció”.

Vissza az óhazába.

— Beszélgetés egy Amerikából hazatért magyar zsidó családdal. —

Az elmúlt hét egy napján a keleti pályaudvaron volt dolgom. A tolongó embertömegben kelleltlenül furakodtam előre, mikor mellettem korrekl angol-sággal ezt mondta valaki:

— Merre van a kijárat? Olyan régen voltam itthon, hogy már el is felejtettem.

Odanéztem. Idősebb uriember volt az illető, egy őszhajú hölgy — egy fiatal leány lársaságában — nyilván egy család. Megszólítottam őket és együtt mentünk a kijárat felé. Az öregur bemutatkozott:

— Schein József vagyok Clevelandből... feleségem, Clara leányom.

A kisasszonyról kiderült, hogy már Amerikában született és csak angolul beszél. Szép karcos, nyulánk, americane-girl volt, abból a fajlából, mely csak látszik lőrékenynek, de valójában edzett és erős, mint egy fiú.

Schein ur, mint mesélte, bankhivatalnok volt Budapesten, a Hazai bankban. Tizenhétéves korában ment ki Amerikába, negyven évvel ezelőtt s ma egyike Cleveland legkeresettebb női szabóinak, — mert tudnivaló, hogy hazát cserélve, mesterséget is változtatott. Fényesen berendezett előkelő szalonját úgy a művész-, mint a mondainvilág nagyjai látogatják.

— Negyven év alatt háromszor voltam idehaza — mondotta Schein ur. — Először, mikor az anyámat temették, 1896-ban, akkor szücssegéd voltam egy nagy áruházban, New-Yorkban... Azután még kétszer, legutoljára 1902-ben látogattam meg itteni rokonaimat... Legutolsó látogatásomkor vettem el a feleségemet, akit magammal vittem új hazámba. Következő évben született a kislányunk, Clara, aki most tizenhétéves... Néki szerencséje volt, mert az édesapjának akkor már nagy női divatüzlete volt Clevelandban és ma majdnem milliomos kisasszony.

— Hogy milyen az élet odakünn? Ma rosszabb, mint valaha volt. Máskor is, — negyven évvel ezelőtt is, az én időmben — dolgozni kellett, nem is emberi, de állati módon, hogy vigye valamire az ember, de ma kezdeni valamit, még Amerikában se lehet. Meglehetősen érzik a drágaság. Háboru alatt hatszorosára emelkedett mindennek az ára. Hogy megéreztük-e a háborút? Bizony meg. Idegesen és szorongva lestük, hogy beleavalkozik-e Amerika a háboruba. Azután, hogy ez már semmi kétséggel sem engedett, minden erőnkkel azon voltunk, hogy szegény hazánk sorsán valamit enyhítsünk. Az amerikai magyarok, mondhatom, egész szívükkel, egész lelkükkel magyarok voltak és áll ez különösen az Amerikában élő magyar-zsidókra. Bár milyen gyűjtés, jólékonysági akció, pénz-, ruha- vagy ételmi segély indult meg Amerikában, az adakozók között első sorban mindig ott voltak a zsidók is. Minden erejükkel odatörekedtek, hogy a szerencsétlenül járt óhaza szomorú sorsán, erejüktől telhetőleg, segítsenek és bizalommal töltsék el az itthonmaradottak szívét, hogy nincs az a lávolság, melyen keresztül testvér a testvérré ne gondolna és elfelejtendő azt, hogy ha Amerikában is, mégis csak magyarok vagyunk.

— A most visszajövők között is lemerdek a zsidó. Jómagam is azért jöttem haza első sorban (rokonaim meglátogatásán kívül), hogy a széjjelrombolt, de valaha virágzó és életképes magyar kereskedelmét ismét igyekezem belekapcsolni a nemzetközi kereskedelmi életbe s ezáltal ezt a szegény, lönkrejutott Magyarországot ismét naggyá, hatalmassá és gazdaggá tenni segítsen...

Elmondta még Schein ur, hogy milyen pazar és fényűző az amerikai női divat, és hogy egy elsőrangú elegáns női toalett már 2—300 dollárba is belekerül. (Ami nekünk már elérhetetlen.) Egy előkelő étteremben felszolgált ebéd 5—7 dollárba kerül s a lakása (amely öt szobából és a hozzávaló mellékhelyiségekből áll) 2500 dollárba kerül évente.

Bucszásunk előtt még fölhalalmazott Schein ur, hogy beszélgetésünket nyilvánosságra hoztam.

— Ne higgyék idehaza, hogy az Amerikába szakadt magyar-zsidók elfelejtették azt, hogy magyarok, — mondotta — mindenkor és minden alkalommal igyekeztünk, hogy magyarságunk mellett hitel legyünk; sem pénz-, sem egyéb áldozat nem tartott vissza bennünket.

Elbucsztam Clara kisasszonytól is, aki sajnálkozva mentegette magát, hogy nem tud magyarul beszélni...

— Néhány szót már gagyogok, — mondotta, — de nagyon nehéz...

— Ime, — gondolom, — egy magyar-zsidó család, aki már majdnem egy emberöltő óta amerikai állampolgár, és így érez és így gondolkozik...

ZSOLDOS tanintézet

a legjobban készült elő MAGÁNVIZSGÁKRA.
VII., Dohány-utca 84. — Telefon József 124—47.

Csász. és kir. udvari és kamarai fényképész

Kossak utóda
KOMÁROMI

Előkelő és régi belvárosi műterem. Elsőrangú fényképek, művészi munka.

IV., Kossuth Lajos-u. 12. Telefon 81. sz. — Lift.

Ujabb iskolákat állít fel a pesti zsidó hitközség.

A pesti zsidó hitközség már az ősszel nagyszabású oktatásügyi mozgalmat kezdett meg. Az eddigi alkotások már is megnyerték a hitközség tagjainak rokonszenvét és elismerést keltettek kulturális körökben. A hitközség elnöksége és előjárósága, *Feleky Béla dr.* oktatásügyi előjáró indítványára a jövő tanév elején *ujabb iskolákat fog a zsidó tanulóiifjúság számára megnyitni.* Az oktatásügyi programról *Feleky Béla dr.* az Egyenlőség munkatársának a következőket mondta:

— Az oktatásügyet két részre kell osztani. Először a vallásoktatásra kell gondolnunk. Meg kell állapítanom, hogy a *vallásoktatás terén évek óta tűrhetetlen viszonyok voltak.* Már a korábbi időkben is, de a háboru alatt, a Károlyi- és a bolsevista-uralom alatt különösen sokat szenvedett a vallásoktatás. A folytonos szünetek és a politikai zavarok folytán az állami és községi iskolákban, mint azt a hitközség megállapította, *a vallásoktatás nem tudott eredményeket elérni.* Eppen ezért a most megkezdődött iskolaévben nagyszabású reformokat léptettünk életbe.

— Első teendőnk, hogy a vallásitanítók a legszigoribban fogják a hitismereteket a tanulóktól követelni. A községi iskolák hittanárainak ellenőrzésére körzeti felügyelőket állítottunk be, azonkívül a hitközségi képviselő tagjaiból bizottságot szervezünk, amely állandó figyelemmel kíséri a vallásoktatók munkáját és annak eredményéről jelentést tesz az előjáróságnak. A szükségesnek mutató intézkedésekről javaslatokkal fognak szolgálni a felügyelők a hitközség oktatási ügyosztályának.

— A *mi iskoláinkban a vallásitanítás jó eredménnyel jár,* de azért mégis nagyobb sikerre törekszünk. Ezenfelül azok részére, akik a középiskolai vallásoktatáson kívül nagyobb jártasságot akarnak szerezni a zsidó hittanban és történelemben, valamint a zsidó irodalomban, a talmud-tóra iskolákban tanfolyamokat fognak rendezni. Ezért a talmud-tóra iskolákat szaporítani fogjuk és tananyagukat a szükséges dolgokkal kibővítjük.

— Másik része oktatásügyi programunknak a hitközségi iskolák továbbfejlesztése. Ma egy elemi fiu- és leányiskolánk, polgári leány- és fiúiskolánk és egy egyosztályú fiu- és leánygimnáziumunk van, amely tulajdonképpen a hitközség alapítványi gimnáziuma. A múlt évben, amikor az alapítványi gimnázium első osztálya megnyílt, az volt a szándékunk, hogy a polgári iskolát beszüntetjük. A viszonyok azonban arra késztettek bennünket, hogy *a polgári iskolát továbbra is fenntartsuk.* A gimnázium fejlesztése kiváló gondosságunk tárgyát fogja képezni és a jövő évben megnyitjuk a második osztályt, *a négy polgárit végzett leányok számára pedig az ötödik osztályt.*

— Ezenkívül vas- és fémmunkásokat kiképző *középfokú ipariskolát kívánunk létesíteni.* Tervbe vettük, hogy ez az iskola egy gyárban legyen. A végzett tanulókból, akik testileg elég fejlettek és előmenetelükben nem mutatnak olyan jártasságot, hogy őket az ugynevezett lateinerpályákra lehetne bocsátani, *tanult és képzett iparosokat fogunk csinálni.*

— Iskoláink fejlesztése céljából az előjáróság bérbevette a Munkácsy-utca és Andrássy-ut sarkán levő volt fiúárva-házat és idehelyezi a leánygimnáziumot.

— Tervbe vettük fiúk és leányok számára egy *középfokú kereskedelmi iskola létesítését.* Ennek felállítása azonban attól függ, hogy tudunk-e megfelelő helyi-

ségről gondoskodni. A hitközségnek, sajnos, nincs annyi helyisége, hogy valamennyi iskoláját elhelyezhesse.

— Mindezek a tervbevett alkotások csak az első lépést jelentik oktatásügyi programunkban. Iskoláinkat és különösen a gimnáziumot elsőrendűen akarjuk megszervezni és berendezni. *Az iskolák élére tudományosságukkal kitűnt tanerőket állítunk,* akik egész munkásságukat készek a zsidó ifjúság nevelési ügyének szentelni. Ennek megfelelően fogjuk dotálni őket. Ugyancsak *képzett technikusok és munkások lesznek a középfokú ipariskola előadói.* Ebben az iskolában a szaktárgyakon kívül magyar irodalmat, történelmet és nyelveket is fogunk taníttatni. *Nyelviskolák létesítését is tervbe vettük,* hogy a legalább is a négy osztályt elvégzett tanulók számára *módot adjunk a modern nyelvek elsajátítására.* Erre nézve különböző tervekkel foglalkozunk, amelyeknek megvalósítása szintén a viszonyoktól függ. A hitközség a legnagyobb áldozatkészséggel járul az iskolák eltarlásához és a nagyközönség, értve alatta a hitközség tagjait, szeretettel és igaz ragaszkodással kíséri az előjáróság tevékenységét, amit *bizonyítanak a nap-nap után befolyó adományok.*

Feleky dr. még sok mindent beszélt el terveiről és elmondotta, hogy *a zsidó iskolákat minden tekintetben mintaszerű intézményképpen fogjuk felállítani,* az egészségügyi és pedagógiai szempontoknak a leghaladottabb eszközök révén akarnak eleget tenni. Az iskolákat felszerelik a legmodernebb fizikális és természettudományi szertárakkal, hogy a kísérletezési tanításnak a tanárok módját ejthessék. Nagy gondot fognak fordítani a tanulóiifjúság testi fejlesztésére és ezért az iskola-orvosi intézményt kibővítik és nagyszerű tornatermekkel és játékszobákkal egészítik ki az iskolákat. A hitközségnek ezek a nagyszabású tervei nyilvánvalóan nagy meglepetést és örömet fognak a zsidó családok körében kelteni.

A pesti Chevra Kadisa alapítási éve: 1795. A kurátorok nevei: Austerlitz Dávid, Oppenheim Mardocheái Léb, Preisach Hesi, főkurátorok, — Laszky Jichak, Goldner Mózes, Liebner Zalman és Stomfai Koppel másodkurátorok.

Ney Dávid 1874-ben lépett föl először Richter János intendáns meghívására a Hugenottákban mint Morever és azonnal a zsidó tapsokban és elismerésben részesült.

Az 1887—88-iki tanévben a tudomány-egyetemre 3590 hallgató iratkozott be, kik között 1194 zsidó hitfelekezeti volt. Kolozsváron 512 hallgató közül 32 volt zsidó.

Kánitz M. 1847-ben 1050 forintos alapítványt tett a pesti zsidó kórház javára.

Nagykárolyban az első zsidó imaházat a hivek a 17-ik században építették.

Rosenberg Mór, a kolozsvári egyetem orvostanhallgatója 1886-ban a király által 300 arany forintos ösztöndíjban részesült. 1890. október havában Klein Gábor elsőéves pesti joghallgatót szintén kitüntették.

Hamisfogakat

brillians, arany, ezüstöt bármely hirdetett áránál drágábban vesznek. Mendelssohn ékszerész, IX. Ferenc-kört 1. sz.

Élet a gheztóban.

Irtta: Weisz Miksa dr.

A szegény országuti vándorok számára nyitva állt a gheztóban a Hekdés, az ilyen célokra szentelt asyllum, mely egyuttal sokszor kórház, aggokháza és szegényház is volt. Sok helyen a temető közelében volt. A kismartoni gheztóban még ma is fennáll a régi temető fala mellett, inkább tanulóhelyiségnek használják már ma. E Hekdésben hajthatta le álomra fáradt fejét a messzi utról jövő testvér. Néha a Szentföldről jövő adománygyűjtők találtak benne menedéket, kik átvették az utca jámbor lakóinak adományait a Szentföldön élő testvérek számára. Heckhausról, zsidók korcsmájáról is beszélnek néha német források, mely szintén ilyen célokra szolgált; Heckdés Haus rövidítését látják benne. A szegény vándor az előljárótól Plett-t (t. Ietét), írásbeli utalványt kapott, hogy mily gazda asztalánál költi el majd szívesen látott vendég gyanánt ebédjét. Voltak községek, melyek külön perselyekben kezelték ez utalványokat, melyekből maga a vendég huzta ki билетáját, hogy az az előljáró előtt ne kelljen szégyenkeznie. A billete intézménye nem zárta ki a némes versenyt, mely az egyes családok közt támadt, hogy ha tudós vándort kellett asztalánál látni, vagy lakással ellátni. Főleg a szentföldi legátusokat kísérte Palesztina nimbusza és a világotjárt emberek meghallgatására összeözlött a gheztó lakossága.

Fontos közintézménye volt a gheztónak a zsidó fürdő, a balneum Judeorum, Badestube, Badehaus. Sok helyen két fürdő is volt a gheztóban, a férfiak fürdője és a nők rituális fürdője. Külön férfifürdő sokszor azért volt, «da die juden sunderlichen unde mit keime cristen baden sollten» (Krakauer: Aus der inneren Geschichte der Juden Frankfurts im XIV. Jh. Fr. a. M. 1914. 22. o.), Széles kört foglal el a zsidó szokásokat leíró convertita auktoroknál a fürdők leírása; mindannyian gunyolódnak a zsidó gyakori fürdőzésén és egy egész sereg «Kupfer» mutatja be a gheztó lakóinak eme vallási szükségletét. Mégis folyton hangoztatják, belső meggyőződésük ellenére, a zsidók tisztállan voltát és beszélnek külön foetus judaicusról, zsidó szagról, melyel semminemű tisztálkodás nem bír eltüntetni. Könyvtárakat irtak össze a zsidók eme állítólagos sajátosságáról, de mindegyik különkülön csodálkozik azon, hogy a zsidó minden étkezés előtt vallási törvénynél fogva végez penibilis kézmosást. Nem mult el péntek, hogy a gheztó-zsidó fel ne kereste volna a fürdőt, hogy tiszta testtel fogadja szombat szent napját, nem szólva arról, hogy az ünnep előtt ájtatos tisztulással készült a gheztó lakója annak fogadására. Számos régi gheztó mikva-romjai némi fényüzsérről is tanuskodnak, melyet e téren kifejtettek.

Fontos közintézménye volt főleg a német és francia gheztónak a lakodalmasház, mely a zsinagóga udvarán volt rendszerint. Tanzhausnak, Bruthausnak (= Brauthaus), Bész. Chaszonusznak nevezik. A lakodalmi nép vigágának volt színhelye, a lakoma után ott táncoltak és vigadtak zeneszó mellett. Nem lehetetlen, hogy a talmudi bész-hámiste (lakodalmasház) volt eredete. Az egész község ott mulatott lakodalmak alkalmával. Augsburgban már 1290-ben kérelmezték a zsidók a magisztrátusnál, hogy engedtessek meg nekik egy saját Tanzhaus felállítását. Frankfurtban 1349-ben volt már a zsidóknak ily házassági háza. A már sokszor idézett Schudt a frankfurti táncházzal kap-

csolatosan következőket mondja: Tantzen, Hüpfen und Springen ist der jungen Leut ihre grösste Lust darbey und hatten sie in Altona einen artlichen Tantz, so sie Abraham sein Pferd nanten, darinn die cadence gar artlich war. Wenn die Braut eine Jungfrau, wäret die Hochzeit gemeiniglich 7 Tage, weil Laban zum Jacob gesagt: halte diese Woche aus (Gen. 29. 27.) und dem Simson werden auch sieben Tage der Hochzeit beygelegt (Jud. 14-12), bey einer Wittib währte das Freuden-Fest nur drey Tag. Sie haben ein besonderes Tantzhausz hier in der Juden-Gasse, wie auch anderstwo... (II. 5.)

Magyar zsidók a XIX. században.

Irtta: dr. Groszmann Zsigmond.

Bischitzné Fischer Johanna a jótékony-ság fáradhatatlan munkása, kinek nevét az egész ország ismerte, született Tatán 1829-ben. Atyja Fischer M. A. gyáros volt, kinek házában az 1848-1849-ki szabadságharc sebesült honvédjei otthont és Johannában gondos ápolónót találtak. 1852-ben ment férjhez egy derék pesti kereskedőhöz, kinek oldalán bő alkalmat nyílt a jótékony-ság műveit gyakorolni. Több évi fáradozás után sikerült neki Meisel akkori főrabbi segítségével 1866-ban megalakítani a pesti izr. nőegyletet, melynek tagjait csaknem egyedül ő toborozta. A lelkes nő vezetése alatt az egylet az ország egyik legkiválóbb jótékony-sági egyesületévé növekedett. Személyes fáradozásának eredménye a nőegylet által 1867-ben létesített leányárvaház, mely kezdettől fogva miniatúzet volt s melyet 1871-ben Erzsébet magyar királyné is látogatásával tüntetett ki. Bischitznének köszöni létezését az 1870-ben megnyílt népkonyha, hol a legutóbbi időkig minden felekezeti szegény nyert bő táplálékot. Alig volt az országnak jótékony egyesülete, melyben Bischitzné tevékeny részt ne vett volna. Bejárta a népkonyhákat, hajléktalanok menhelyét, pincelakásokat, mindenütt felkereste a nyomor tanyáit, hogy segítséget hozzon. Jótékony-sága, mely nem ismert felekezeti különbséget, nem volt a koldulás istápolása, hanem munkára serkentés. Különös gondot fordított arra, hogy a tönk szélére jutott iparosokat és kiskereskedőket mentse meg a koldulástól. Az 1877. évi boszniai okkupációnál megsebesült katonák ápolásáért I. Ferenc József király a koronás arany érdemkereszttel tüntette ki a jótévésben fáradhatatlan asszonyt, kinek keze jót tett mindaddig, míg a halál Budapesten 1898 március 28-án ki nem oltotta nemes lelkét.

Bloch Mózes rabbi, az országos rabbiképző intézet elnöke, a talmudi tudományok elismert nagymestere volt. Mint kiváló talmudtudósok családjának sarja, a cseh Ronspergben született 1815. év szeptember 21-én. Az éleleszü fia 12 éves korában Magyarországra kerül nagybátyjának, Löw Wolf nagy-lapolcsányi rabbinak talmudiskolájába, ki rokonát nemcsak a talmudi tudomány mélységeibe avatja be, hanem a világi tudományok tanulmányozására is buzdítja. Nagyatyja, Löw Eleázár, kit hirneves művéről Semen Rokéach néven ismer a tudós világ, egy ideig Liptószentmiklóson működött, szintén magyar rabbi volt. Bloch Mózes 17 éves korában már a rabbioklevél birtokában volt, de még nyolc évig nem vállalt rabbi-hivatalt, míg a modern tudományokban is ki nem képezte magát. Pilsenben leteszi a gimnáziumi vizsgákat, Prágában egyetemmet látogat. Csak ezután, 1840-ben foglal rabbiállást a cseh Wottizban, hol 12 évi lelkész-kedése idején mint

talmudtudós és jeles szónok nagy hirt szerez. 1852-ben Hermen-Mestecben, 1856-ban pedig Leipnikben, e jelentékeny morva hitközségben választották meg rabbinak a nagy tudóst. Itteni 21 évi működése alatt tudományos hírneve folyton növekedett és a zsidóság a talmudtudomány első tekintélyét tisztelte benne. Midőn 1877-ben Budapesten megnyílt a rabbiképző intézet, a szakkörök őt tartották hivatottnak az intézet elnöki székére és a talmudi tudományok tanszékének betöltésére. A rabbiszeminárium már megalapítása előtt is évtizedes kemény ostromnak volt kitéve azok részéről, kik egy modern theologiai iskolától féltették a vallásosságot. Bloch Mózes érdeme, hogy vezetése alatt az intézet meg tudott felelni hivatásának: tudományosan képezni magyar rabbikat, kik a vallás ősi tradíciójának talaján állanak. A talmudi tudományok korifeusa, ki a modern tudományos iránynak is hódolt, az intézet élére kerülve, annak fennállását biztosította. Három évtizeden át nevelt papokat a magyar háza számára, kiknek lelkébe oltotta az ősi tradíciók iránti tiszteletet és kiket bevezetett a talmudi tudomány kincsesházába. Lelkészi jelszava volt: az isteni világosságot egyesíteni a tudomány világosságával. Mint talmudistának elve volt, kerülni a mesterkelt szellemeskedést kutatni a talmud egyenes értelmét. Ezen elv nyilvánult katedrai előadásaiban és tudományos munkáiban egyaránt. Magyar, német és részben angol nyelven megjelent munkáinak zöme a talmudi jogot szedi a modern tudomány követelményeinek is megfelelő rendszerbe. Hébernyelvű nagy művében (Sáár tekánth) a zsidó vallás intézményeit tárgyalja. A patriárkakkal megáldott tudós, a „rabbik rabbija” meghalt Nagymaroson 1909 augusztus 6-án.

Hogyan jutott Null Alter a mennyországba.

Irta: Ujvari Péter.

Null Alter nem szerette nagyítani a dolgokat és nem tarkázta meg az érzéseit sem ríkázó színekkel. Egyszerű ember volt és még egyszer sem jutott eszébe, hogy a képek ámitó kántusába bujtassa a valóságot. Most meg, mintha kicserélték volna, az a szomorú, nagy feketeleség, amibe belezuhant, szétfolyt, mint a kiöntött tinta és furcsa képeket rajzolt rá a lelkére. Az időből tenger lett, a naphól hullámok és vihar a végzetből, amely a dusan megrakott hajót zátonyra viszi. Ő volt a hajó, amely zátonyra került.

Módfelett csodálkozott rajta, hogy hajó lett belőle, holott sohasem akart hajó lenni.

— Egy csoda, — álmélkodott — hogy mi minden lehet egy öreg zsidóból. Hát én belőlem hajó lett, aki megfeneklett. És most lent vagyok.

A díványon ült és az hullámozott alatta, mert megrázta a zokogás, amelyet erőlködve elfojtott. Szakállának két szárnya lelefedt, mint a lankadt vitorla.

— Lent vagyok — sóhajtott fájdalmasan. — Egészen lent vagyok, Czarte, te meg fent leszel.

Czarte sápadt volt. Megérezte, hogy súlyos erővel bontja ki szárnyait a vigasztalanság, de most hűséges volt, hát még kételkedett. A fejét rázta. Nem akarta elhinni, hogy Alter lent van.

Null Alter szomorúan mosolygott. Hiszen láthatja, hogy lent van. Egészen lent, mint a hajó, amikor elmerült.

— Persze, — mondta — te nem tudhalod. Te azt hiszed, hogy az idő: idő és az ember: ember.

Rosszul tudod. Az idő nem idő, hanem tenger és az ember nem ember, hanem hajó. Hatvan esztendőig uszik, cik-cakba ide-odarepül, aztán egyszerre lemerül. Én is lemerültem, de egészen és most lent vagyok.

Megmutatta: hol. A hüvelykujjával mutatta, mely tört árbócként lefelé hanyallott. Szörnyű mélységeket szakított fel ezzel a mozdulattal és fekete hullámokban áradt ki belőlük a sötétség.

— Te is fent leszel, — suttogta Czarte kétségbeesetten.

— Egy olyan pofon után — csodálkozott Alter. — Hát tudod te, hogy az milyen pofon volt. Én mondom neked, Czarte, az pont olyan volt, amilyen a könyvben van.

— De hát mi történt az isten szerelméért?

— Hát tudom én, hogy mi történt? Ami meg volt írva, az történt. Meg volt írva, hogy az öreg Null Alter ne jöjjön a mennyországba, hát kvittélni kellett, hogy ne kerülhessen oda.

— Kivel kellett kvittélni?

Null Alter most a hüvelykujjával fölfelé bökött. Ezt meg lehetett érteni. Az uristennel kellett kvittélnie. Hát lekvittéltek, de nagyon alaposan.

Aztán elmondta, hogy történt ez a szomorú likvidálás.

A templom előtt álltak és beszélgettek. Csodákat meséltek a komédiáról. A legnagyobb Zalme Ziffcer tudta. A számoló kutya az egy nagy semmi és a ló meg a majom is az. Van abban a bódéban nagyobb csoda. A csodát Mózesnek hívják, a két Mózes testvérnek és ez a két Mózes testvér zsidó. Hát ki látott már zsidó komédiásokat? A zsidók nem szeretnek kunclozni. Az utolsó kuncdot Sámson csinálta, és ő is rosszul jár. De amit ez a két Mózes művel, az csak a mesében van. Azt még Sámson se tudta volna.

— Simson hagibor szétlépett egy oroszánt — szólt Null Alter szeliden.

— Igen, — mondja Zalme Ziffcer, — de az az oroszán nem került pénzbe.

— És egy számár állkapcsával szétvert egy hadsereget.

— Az ellenségeinek legyen mondva egy olyan hadsereg.

— És feldöntött egy templomot.

— Aki még annál nagyobb kuncdot nem látott! Simson hagibor! Simson hagibor! Hát mit akar maga mindig Simson hagibortól? Menjen a komédiába és ott azlán megláthatja, mit tud egy zsidó, ha az egyszer komédiázni akar. Hát tudja maga, mit csinál az a két Mózes? Az a két Mózes...

El akarta mondani, hogy miket csinál a két Mózes. De nem mondhatta el. Mert Null Alter kifutotta a méreg, a szemére valami sötét köd ereszkedett, hogy szinte nem látott. Minden szó, ami Zalme Ziffcer ajkáról leszakadt, úgy zuhant rá, mintha kalapács volna. Az agyát sulykotta. Ordítani szeretett volna rettentő fájdalmában. Hogy az oroszán semmi! Hogy a számár állkapcsa szintén semmi! És nem volt kuncd a templomdöntés sem. Hiszen ez a Zalme Ziffcer egy alávaló istentagadó!

— Te apekojresz! — kiáltotta el magát és az arcába csapott. Husz vagy harminc ember előtt. Megbántotta, megvérezte, megszégyenítette, bipné rabim, ahogy írva van. Megszégyenítette.

— Érted, Czarte? Megszégyenítettem. A nyilvánosság előtt sérteltem meg. Tudod most már, hogy lent vagyok? No, ugy-e, tudod. Persze, hogy tudod. Aki ilyet csinál, az nem juthat a mennyországba.

Czarte már nem kételkedett. Alter valóban nem juthat már a mennyországba. Ha szerzett is erre

való érdemeket, ezzel az egy cselekedetével minden jussát elvesztette. Mennyi jót lett ez az Alter és mindez semmit se ér. Hát hiába éltek ők együtt harminc küzdelmes esztendőn keresztül. A halál nem fogja még jobban összeforrasztani őket. Ha meghalnak, szét fognak válni. Ő fent lesz, Aller meg lent, egészen lent.

Sirt. Nem tudta: kit sirat jobban, Allert-e, vagy magamagát. Hiszen gyönyörű az a mennyország, de Alter nélkül! Mit csinál ott Alter nélkül?

Alter is sajnálta magát. Ugy nézte magát, mint aki hirtelen koldusboltra jutott. Hát hiszen gazdag városban a koldus élete sem egészen reménytelen. De ő olyan koldusnak érezte magát, aki a koldus-negyedben a legkoldusabb. A szent könyvek fekete belüli megolvadnak, mint a szurok és ő beléje süppedt. Erős, nagy hitéből áradt ki az ő nagy reménytelensége. Irva van: aki valakit nyilvánosan megszégyenít, annak nem lesz része a mennyei üdvösségben. Hát neki nem lehet abban része.

Azelőtt is csöndes ember volt, ezután még csöndesebb lett. Keveset beszélt és sokat szemlélődött. Vigyázta az emberek dolgait és mérte a távolságokat, amelyeket egy szó, egy érzés vagy egy cselekedet vetett közéje és azok közé. Ez ma ebédet adott egy szegénynek, az egy özvegyet segített meg, a sátoros-ünnepre egy gyönyörű eszrogot vásárolt, az kidusborral ajándékozta meg a templomot. Minden tettükkel magasabbra hágnak. És mind messzebbre esik tőlük, olyan összehozhallanul messzire, hogy már nem is tartotta lehetőnek, hogy valaha is nyomukba érjen.

Kezdte magát más fajlának érezni, olyannak, akinek nincs semmi közössége amazokkal. Ők a magasrendűek, az örökéletűek, a folyton-folyvást tökéletesedők. Nem nézik le, mert jámbor, jó emberek, de lenézhetnék, mert igazuk volna, ha semmibe se vennének olyan embert, aki a mennyei üdvösségből örök időre kirekesztett.

Egyikkel-másikkal még érintkezett, de már nem a régi bensőséggel. Lassan-lassan mindnyájától elmaradozott, csak a hosszú Bernáttal beszélgetett, de vele is nagyritkán.

— Ugyan menj már az emberek közé — biztatta Czarte.

— Azok más emberek — felelt Null Aller borongósan. — Azok nekem olyanok, mint a holdbanlakók.

Nagy nyomoruságában mindenkit felmagasztalt. Zalme Ziffcert is, akit felpofozott és akit azelőtt kicsibe vett, roppant tekintélynek nézte. Hogyne, hiszen az odaát virilista lesz.

— Azért a pofonért, — gondolta — amit tőlem kapott, egy márványpalotát írtak az ő nevére.

Micsoda háziúr lesz ebből a Zalme Ziffcerből. A többi is az lesz százhusz év múlva. Csak ő nem lesz az, no meg a hosszú Bernát.

Hát igen, a hosszú Bernát. Ennek soha még csak kilátása sem volt rá. Ez már fiatal korában rontotta el végérvényesen a jövőjét. Tizenhétéves volt, mikor a jesivában egyszer azt mondta, hogy talán nem is bizonyos, hogy Salamon király trónja három emeletnyi volt. Szájáról-szájra adták ezt a nyilatkozatát és azt mondták: ennek rossz vége lesz. Valóban rossz vége lett, mert német grammatikát kezdett tanulni és titokban német románokkal olvasott. Egy rövid félév alatt lezüllött. Egy rövid félév után már nem hitte el a Balsem csodáit és kicsáplák, elkergették.

(Vége következik.)

HIREK

— **A miniszterelnöknél.** Székely Ferenc vezetésével a pesti hitközség nagyobb küldöttsége jelent meg a miniszterelnöknél. Székely átadta a miniszterelnöknek a ceglédi, izsáki, kiskunhalasi, kunszentmiklósi esetek adatait és a budapesti tüntetésekről felvett hitközségi jegyzőkönyveket.

— **Felfüggesztett főszolgabíró.** Förster Lajos kunszentmiklósi főszolgabíró a belügyminiszter állásától fölfüggesztette.

— **Temetés.** Komáromújvárosban e hó első felében holttestet fogtak ki a Dunából, melyben gyászhaborult hozzátartozói Grosz Mihály budapesti mészáros ismerték föl. A holttestet Budapestre hozták s folyó hó 20-án a rákoskereszturi temetőben helyezték örök nyugalomra. A tragikus véget ért iparos végültsége igen nagy részvételt történt meg. A budapesti mészárosipartestület előljárósága testületileg, igen sok tag kíséretében jelent meg. A sirnál Varga József elnök megilletődötten és mély megindultságot keltve, igen szépen és emberséges érzésektől áthatva bucsuztatta szerencsétlen, igen korán elhunyt kartársukat.

— **Alapítványok.** Herz Viktor gyáros budapesti lakos az Orsz. Magyar Iparművészeti Iskola és a Székesfővárosi Iparrajziskola növendékei és volt növendékei javára 12.000 korona tőkével. Eppinger Géza és neje buziási Eisenstädter Adél budapesti lakosok a VI. ker. állami felső leányiskola és leánygimnázium növendékei javára 5000 korona tőkével, Kanitz Jakab budapesti lakos a hősi halált halt Löwy Károly és Rácz László emlékeinek megörökítésére a VI. ker. áll. főreáliskola tanulói javára 2000 korona tőkével, végül Szécsi Ede és neje Grün Berta szegedi lakosok, megboldogult fiuk, Szécsi István dr. emlékére a szegedi városi főgimnázium tanulói javára 2000 korona tőkével alapítványokat létesítettek. Mindezekért az alapítványokért a vallás- és közoktatásügyi miniszter a hivatalos lap május 20. számában mond nyilvános köszönetet.

— **A miskolci izr. hitközség és az ugyanottani izr. nőegylet a gyermeknyaraltatási akció ügyében közös értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy július és augusztus hónapokban 200—200 pesti gyermek elhelyezéséről fognak gondoskodni.**

— **Felhívás.** Felhívjuk az érdekeltek figyelmét, hogy szakképzett, lelkiismeretes instruktorokkal és korrepetitorokkal rendelkezünk úgy a közelgő vizsgákra, mint a nyári szünidőre. Ugyancsak elsőrangú munkatársakat ajánlhatunk mindennemű komoly irodai munkára vagy bármely, főiskolai hallgatóhoz illő állásra. Szíves megkeresésüket a szövetség VI., Munkácsi-utca 5. szám alatti hivatali helyiségébe kérjük eljuttatni. A Zsidó Magyar Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége.

— **Matiné.** A budapesti VII. kerületi zsidó nőegylet Grünfeld Miksáné elnök és dr. Horvát Sándorné vigalmi biz. elnök vezetésével az Erzsébetvárosi Körben e hó 9-én matiné rendezett, mely úgy erkölcsileg, mint anyagilag fényes sikerrel járt. A hatásos műsort Román Erzsébet, Rozgonyi Agnes, Kramer Erzsébet, Déri Jenő, Pártos Gusztáv és Harsányi Tibor művészeti előadásai töltötték ki. A nézőteret zsúfolásig megtöltő közönség nagy lelkesedéssel ünnepelte az előadó művészeket és a rendező elnököket. Ugyanitt említjük meg, hogy az egyesület kulturális bizottsága, amelynek élén dr. Schusny Vilmosné és

Hajszálakat

hölgyek arcáról, karjáról végleg kiirtja feleséggel Pollák Sarolta kozmetikus, Budapest, VI., Andrássy-ut 88. „Miraole” hajeltávolítószert szétküldése utasítással. Szépségápolás. Szemölcshintés. Fagykezelések.

Fabritzky Lipótné áll, f. hó 30-án az Izr. Siketnémák intézetének kerthelyiségében mesedélután tart gyermekek részére, melyen vendégeket is szívesen fogadnak.

— **Templomépítés.** Veresegyházán az ottani és a környékbeli zsidóhitűek évekként elszokott gyülekezetté alakultak s mint ilyen két kis telket szereztek. Az egyikben benn a községben egy kis templomot építettek, a másikat pedig a község határában bekerítették és temetőnek használták. A kis templomban, melyet két tórával szereltek föl, gyültek össze örömben, bánatban. Ma ezt nem lehetik. Mint a község elnöke Hazai Miksa körállatorvos közli velünk, a kis imaház a folyó évben peszach utolsó napján leégett. Csak két tóráját menthették meg, egyébként pedig nem léphették át küszöbét, istentiszteletük hajléktalan. Ezen változtatni szeretnének, de nincs hozzá anyagi erejük. Jóérzésű segítségre kész hitfeleink szívéhez kívánnak tehát ezen az úton hozzáférközni és lámogatót kérnek, hogy istenházát újra fedél alá hozzassák. Az adományokat az Egyenlőség készséggel fogadja el és közvetíti.

— **Kulturmatiné.** A IX. kerületi templomkörzet kulturügyosztálya, melynek Epstein Manó dr. az elnöke, kulturmatinét tart június 3-ikán, mely iránt már is nagy érdeklődés mutatkozik.

— **Ezüstlakodalom.** Krausz Mihály, a budapesti VII. ker. Bethlen-téri templom előljárója és neje, szül. Klein Berta f. hó 16-án ünnepezték meg házasságuk 25-ik évfordulóját. Az egyesület egyik elnöke, Tolnai J. Béla és rabbija, Schwarz Benjámin dr. meleg és lelkes hangon méltatták a jubiláris házaspár kiváló erényeit.

— **Elnökválasztás.** A pásztói hitközség múlt havi közgyűlésén Wohl Sándor nagybérlet választotta elnökévé. A pásztói hitközség új elnöke mint népfölkelőszázados szolgált a miskolci 10. sz. m. kir. honvédszolgálatban, ahonnan a mozgósításkor nyomban a harctérre került. Przemyslnél súlyosan megsebesült, hazakerült, de fölépülése után ismét a harctérre került s ott maradt mindvégig. Több kitüntetésre van. Wohl Sándor a jótékonyágáról is ismert Wohl Lipót tati nagybirtokos fia, akinek másik fia mint főhadnagy és két kisebb fia mint önkéntes szolgált a világháborúban.

— **A Bethlen-téri templomegyesület ifjúsági csoportja május 2-án tartotta alakuló gyűlését.** A bevezető beszédet dr. Schwarz Benjámin, Bethlen-téri rabbi mondta. Ebben az egyesület célját változtatta és javaslatára megválasztották az ifjúsági listikart. Dr. Frisch Armin a Kultur-Orthon nevében üdvözölte az egyesületet. Majd dr. Hevesi Simon főrabbi mondott magasszárnyalású beszédet a vallási és világi kultúra organikus összefüggéséről. Végül Molnár József elnök a megválasztott listikar nevében mondott köszönetet. Az egyesület már megkezdte működését. Első nyilvános ülését gazdag tárgy-sorozattal 29-án tartja.

— **A dombovári beteggyámoló izr. nőegyesület az Egyenlőség f. é. 17. számában megjelent felhívás folytán a pesti zsidó kórház részére 7720 koronát gyűjtött, melyet közvetve a szóban forgó intézményhez juttatott el. A szép gyűjtési eredmény Friedenthal Vilmosné elnök, Han Vilmosné tb. elnök, Stern Józsefné alelnök és Naizer Lajosné ellenőr buzgólkodásának eredménye.**

HATSCHEK és FARKAS
optikai, fényképészeti és kinematografiai szaküzlet.

Főüzlet: **Budapest, Károly király-ut 26.**
Fotóclikkek és gépek állandóan raktáron. Szemüvegek, csipetők és a többi optikai áruk.

— **Adatok a multból.** (Levél a szerkesztőhöz.) B. lapjának e heti számában felemlíti, hogy Singer Manó fajszi tanító volt az első képesített magyar-zsidó tanító. Ez édesatyám volt, ki 1817-ben tett képesítő vizsgát a győri lyceumban s latinnyelvű oklevelet nyert.

Midőn ezen közlésért köszönetet mondok, még egy érdekes adatot közlök Önnel.

A Wahrmann-családból származó Bleyer Ignác, ki 1847-ben az én tanítóm volt Pápán, ugyanabban az évben irta az első magyar olvasókönyvet zsidó iskolák számára. 1848-ban beállott honvédek és századosi rangig emelkedett. Csak a jelen század elején halt meg Budán, már nem mint tanító, hanem mint a Fonciére biztosító társaság főtisztviselője.

Nem vagyok tán szerénytelen, ha felemlitem még, hogy magam is az első magyar-zsidó tankönyvirók közé tartozom, s hogy a nagy német pedagógus, Pestalozzi műveit én ültettem át hazai nyelvünkre.

Szívélyes üdvözlettel:

Dr. Z s e n g e r i S a m u.

— **Több mint harminc éve községi bíró** Rakovica községben, Ungvár mellett Fülöp Lipót, Schreiber Sándor volt sárospataki hitközségi elnök apósa. Egyik legnagyobb érdeme, hogy községében a községi pótadót teljesen megszüntette.

— **Hymen.** Schwarz Lajos, a Schwarz Jakab és fia cég beltagja, eljegyezte Feuerstein Mancit.

Lefkovits Kornéliát Olaszliszkán eljegyezte Grünwald Imre, Bodrogkeresztúrról. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Vak növendékek fölvétele.** A pesti hitközség kezelésében lévő lovag Wechsellmann-féle vakok-intézetébe a jövő iskolaévre új növendékeket fogadnak be. A befogadást kérő folyamodványokhoz születési, orvosi és himlőoltási bizonyítványt kell mellékelni és az intézet igazgatóságánál (VII., Mexikói-ut 60. sz.) benyújtani. Bővebb szóbeli vagy levélbeli fölvilágosítást ugyanott lehet szerezni.

— **Halálozás.** Steuer Abrahám szatmári rabbi és középiskolai vallás tanár, f. hó 9-én, 68 éves korában meghalt. A szatmári zsidóság egyik legerősebb oszlopa dőlt ki vele az élők sorából. Tiszta életével, rajongó hitével, mélyenjáró talmudikus tudásával és világi ismereteivel magasan kiemelkedett és osztatlanul elismerték kivételes egyéniségét. Veje volt a város első és legnagyobb rabbijának, Mandelbaum Farkasnak és egyik legkiválóbb tanítványa a Keszáv Szófernek. Mint egyházi szónok, eszméinek pazar gazdagságával bilincselte le hallgatóit. Több mint negyedszázados tanári pályájára a hála és nagyrabecsülés érzésével gondol vissza minden tanítványa, akik neki oly végtelenül sokat köszönhetnek.

— **Adományok.** A kulturothton gyermeknyaraltatási akciója számára befolyt gyűjtések: Pfeifer Dóri gyűjtéséből 470 K, Berger Adolf gyűjtéséből 7800 K, Farkas József dr. gyűjtéséből 1002.40 K, Gábor Ignác igazgató gyűjtéséből 4200 K, az izr. tanítóképző intézet tanulóitól 2896 K.

A pesti Izraelita hitközség előljárósága által egyedül ישיבה-nak elismert

szalámi és lütfülthus gyármányok csak a Budapesti Szalámi és Hentesárugyár-ban

Budapest, VII., Dob-utca 18. Telefon: József 34-10.
szerezhetők be. **Szállítás vidékre is.**

Közgazdaság.

A Magyar Leszámitoló- és Pénzváltó-Bank igazgatósága közli, hogy báró Madarassy-Beck Miksa elnöklete alatt megállapította az 1918. és 1919. évi zárszámadásokat, amelyek az elővitel betudásával együttesen 17,280.498 korona nyereséget tüntetnek fel. Az igazgatóság a június 7-iki közgyűlésen javasolni fogja, hogy a két évre egyenként 25 korona, összesen 50 korona osztalék fizetessék, tartalékra egy millió, az alkalmazottak segélyalapjára 200.000 és a hadifoglyok hazahozatalára 500.000 korona fordítsassék és 1,695.037 korona pedig új számlára elővitessék.

A Magyar Általános Takarékpénztár r.-t. közli, hogy 1918. és 1919. évi nyeresége 7,514.579 korona. A május 31-iki közgyűlésnek javasolni fogják, hogy a két évi szelvény összesen 50 koronával váltassék be. Az intézet saját tőkéi a tartaléktöke idei javadalmazásával 116 millió koronát tesznek ki.

NAPTÁR.

Vasárnap, május 30., sziván 13., hétfő 14., kedd 15., szerda 16., csütörtök 17., péntek 18., szombat 19. — Heti szidra: Beháálóscho (M. IV. 8-12 f.) Háftora: Ronni veszimchi (Zech. II. f. 14 v. III. f. 6 v.). Szombat bejövetele: 8 ó. 40 p. Kimenetele: 9 ó. 20 p. — II. Perek.

PÁLYÁZATOK.

Az újpesti izr. hitközség előljárósága pályázatot hirdet: 1. Egy Talmud-Thóra tanítói állásra. Okleveles tanító előnyben részesül. 2. egy II. kántor sochet-ubódek-állásra. Tenórhanggal előnyben részesül. Az állások azonnal betöltendők. Fizetés megállapodás szerint. Pályázók minőségüket, korukat, családi állapotukat és honosságukat feltüntető kérvényüket az előljárósághoz küldjék be. Utiköltség megtérítését csak a megválasztott igényelheti. Újpest, 1920 május 6-án. Dr. Kálmán Ödön, elnök, Dr. Lichtmann Mór, titkár.

A szarvasi congr. hitközség elhalálozás folytán megüresedett rabbi-állás betöltésére pályázatot hirdet. Pályázhatnak magyar honossággal bíró okleveles rabbik. A javadalmazás megállapodás szerint. Pályázatok, melyekben a családi viszonyok pontosan feltüntetendők, f. é. június hó 15-ig adandók be. Költség csak a meghívottnak fog megtérítenni. Szarvas, 1920 május 5. Silberstein Fülöp, hitk. alelnök, Glück Zsigm., hitk. jegyző.

A turkevei congr. izr. hitközség metszői-előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazása: 1000 korona évi fizetés, 3000 korona drágasági pótlék, fél sechita és az itt szokásos mellékjövödelmek, valamint természetbeni lakás. Megkivántatik elismerés három konzervatív rabbtól; képesített, vallásos életű gyakorlott metszőt, kellemes hangú előimádkozót és balkorét, ügyes mohelt keresünk. Pályázati kérvények teljesen felszerelve a kor, családi állapot igazolásával f. évi június hó 15-ig küldendők be. Próbaelődásra csak meghívottak bocsájtatnak. Utiköltség megtérítésére csak a megválasztott tarthat igényt. Kemény, hitk. elnök.

A kispesti izr. hitközségben a kántori állás f. évi augusztus hó 1-re s jegyzői — aki egyuttal hitoktató is lesz — f. évi július hó 1-re betöltendő. A kántor sochet-ubódek vekoré kvalifikációját három előkelő rabbtól igazolni köteles. Csak magyar honos, 35 éven aluli pályázók eddigi működést, kort és családi állapotot bizonyító okmányokkal felszerelt kérvényt f. évi június hó 19-ig küldjék be alulírt elnökhöz. Próba-elődásra csak a meghívott bocsájtatik. Utiköltséget csak a megválasztott igényelheti. A lakáshiány miatt nőtlen pályázóé az elsőbbség. Fizetés megállapodás szerint. Kispeszt, 1920 május 17. Dr. Balázs Gyula, hitk. elnök, Korányi József, hitk. titkár.

Mindennemű zsákokat ajánl
FREUD HENRIK zsákkereskedő, Budapest, V., Géza-utca 5.

Brilliánsokat, aranyat, gyöngyöket, ezüstöt, régiségeket magas napi árban vesz **Schwarcz** ékszerüzlete
Budapest, IV. kerület, Múzeum-körut 21. szám.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Jó családból származó, teljesen árva, szegény fiatal ember, ki jelenleg tanulmányaiában akadályozva van, kéri azon ur vagy hölgy támogatását, ki őt tanulmányaiában segítené. Leveleket „Othont kereselek” jelígre a kiadóba vagy X., Kolozsvári-ut 53. ajtó 5.

Hadviselt joghallgató olyan földbirtokosnál szeretne gyakornok lenni, kinek gazdaságában intenzív méhészet vagy baromfitenyésztés van. Ingyen dolgoznék, ellátásról magam gondoskodnék, esetleg tanítást vállalnék. Miklósi H., Budapest, X., Szabóky-utca 58.

Házvezetőnők, házikisasszonyok ajánlkoznak. Rákóczi-ut 53. Házvezetőnők irodája.

Intelligens 24 éves bocher, vallásos családból, benősülne hozzáillő családba, hol jövőt biztosítanak számára. Teljes című levelek „Rabbi sarjadéka” jelígre a hirdetési osztályba küldendők.

Állást keres vagy benősülne szesz-, terményszakmában és gazdaságokban hosszú gyakorlattal bíró, jó megjelenésű fiatal ember. Szíves ajánlatok „Dunántul” jelígre Mosse hirdetőjébe, Andrassy-ut 2 kéretnek.

Egy 7 éves, teljesen árva leányka örökbe adandó vagy árvaházba helyezendő. Érdeklődők sziveskedjenek a kálózi hitk. elnökéhez; Singer Károlyhoz további adatokért fordulni.

Egy vidéki, családostól hitoktató, ki a jelen körülmények között mindenét elvesztette, jószívű hitfelektől támogatást kér. Mindig a maga erejéből élt meg, sőt okkal-móddal meg is segített másokat. Nevét a nyilvánossággal közölni nem kívánja. Az Egyenlőség kiadóhivatala közvetíti az adományokat.

Kérelem. Egy kisebb vidéki hitközség szerényen dotált kántorától, a templom kirablása alkalmával ellopták az ünnepi előimádkozáshoz használt imakendőjét. Miután előzőleg más szertartási tárgyaival együtt hétköznapi imakendőjétől is megfosztották, most vallásos szertartásai végzésére a szükséges felszerelésekkel nem rendelkezik. Jószívű kartársaihoz, vagy más emberbarátokhoz fordul tehát ez uton, hogy miután anyagi viszonyai nem engedik meg a szükséges felszerelések beszerzését, kényelmetlen helyzetéből kiségiteni sziveskedjenek. Kiadóhivatalunk készséggel vállalkozik arra, hogy a kért taliszt a kárvalotthoz juttassa.

Kórházi konyha rituális felügyeletre vallásos életű, közepkoru önálló nő kerestetik. Ajánlatok „Buzgalom” jelige alatt e lap kiadóhivatalába.

Szőnyegek régi rongyosokat is, a legmagasabb árakon vesz vagy cserél **Tuduk Tivadar** szőnyegjavító és tisztítótelepe. Dálnok-utca 12/a. Telefon 46-68.

Zsákok és ponyvát, új és használt állapotban, vesz és elad **Klein Sándor**, Budapest, VI., Eötvös-u. 8. Telefon: 81-18.

„ABADIE” PAPIR

aranyomással és anélkül, eredeti Schnabl-féle **„FEKETE CLUBOT”** és l-a hüvelyeket utánvétellel szállít **KÁLMÁN és HERCZKA** nagykereskedők, Budapest, VI., Sziv-u. 1. Telefon 25-98

Brilliánsokat, gyöngyöket, platinát, használt ékszereket **mindenkinél drágábban vesz SZÉKELY EMIL** ékszerüzlete, VI., Király-utca 51. sz. Teréz-templommal szemben. Telefonszám: József 105-35.

Alpár & Alpár
Károly-körut 19
Hüvelyek

Fényképezőgépeket állandóan vesz, elad, cserél

Fotóantikvár, Budapest, Rákóczi-ut 64. (az udvarban). Telefon: „József” 111-37.

Brilliánsokat, aranyat, ezüstöt, ékszereket magas árban vesz

FRIEDLÄNDER ÁRMIN arany- és ékszerárúgyár, Budapest, VII., Dohány-utca 1/a. szám.

SALZER J. Kreppapír- abrosz és szalvétagyár
Budapest, Ferenoz József-rakpart
15. szám. Telefon: József 101-30.

Mielőtt rendelne, fűszer, gyarmatáru, déli-
gyümölcsöt és gyertyát,
kérjen árjegyzéket

STEIN BERNÁT cégtől, Vidékre postacsomagokban
Budapest, IX., Ráday-utca 9. is szállít utánvét mellett.

Szőnyeget adja megóvásra és pormentesítésre
a VACUUM és SULFID váll. r.-t.-nak
VI., Dalnok-utca 11. sz. — Telefon: 4-91.

Markovits Mór épületüveges.
Budapest, VII., Kazinczy-utca 14. sz. Elvállal mindennemű
üvegezési munkálatokat.

ZSÁKOK malom- és ipari célra leg-
olcsóbban beszerezhetők.
FLEINER JENŐ ÉS TÁRSA cégnél
V., Perczel Mór-utca 4. szám. ■ ■ ■ Telefonszám: 119-76.

Írógépeket azonnal szállít, becseréli, szakszertűen javít
Eckstein Gyula írógép és irodabutor-telepe.
Bpest, IV., Párisi-utca 1. I. Telefon: 126-06.

Jutazsákokat és papírfonalu zsákokat
kipróbált minőségben ajánlok, minden célra, azonnali szállításra,

NAGEL ADOLF

Budapest, V., Arany János-utca 10.

Gyárak: V., Balaton-utca 18. — VII., Bulcsu-utca 9.

Telefon: 35-92, 104-10, 164-00, 112-79, 80-82.

Táviratcím: NAGELA.

Kölcsönzsákok, kölcsönponyvák.

Péntek esti gyújtáshoz legjobb

és legolcsóbb a

65-ös „SPECIELLA” gyertya.

Legolcsóbb napi árban szállítja postán és vasuton utánvét mellett
VIDOR LAJOS vegyszéti gyára, Budapest, V., Csanády-utca 18. sz.
ÜGYNÖKÖK ÉS UTAZÓK FELVÉTELEK.

Kispesti zsiradék- és szappangyár

Alapított: 1907.

Cégtulajdonos: REINER MÁRK.
Budapest-Kispest, Atilla-utca 10. szám.

**Hamis fogakat
Arany és
Ezüst régiségeket
Ékszer
Brilliánst
Platinát
Disztárgyakat**

legmagasabb napi áron vesz:
GROSS ANTAL
VIII., József-körút 23., félem. 1.

Patkány-, egér- Ratin Laboratorium
Bpest, Rottenbiller-u. 30.
irtó-bacillus: Ratin legbiztosabb irtószer. ← Prospektus ingyen! →

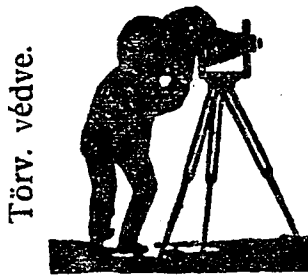
Mosasson Diana gőzmosógár és fehéreneműkölcsön-
ző r.-t.-nál, ujonnan átalakítva. Új vezetés.
József-utca 52. Telefon: József 25-80.
Telefonhívásra kocsit küldünk.

Fiókok: II., Zsigmond-utca 9.
VII., Csengery-utca 1. **8 nap alatt szállít!**

Veszünk: állandóan füstölő kéusavat, indigót és használt kis,
szegletes kékitős üvegeket 3 féle nagyságban, dara-
bonként K 1.50 (100 darabért érte küldünk).

Ajánlunk: tucat kékitőt, kékitő esszenciát, kittet, olajfestéket
és színes zománcot.

Fischer József és Társa
festékkereskedők, Budapest, VIII., Práter-utca 33.
Telefonszám: József 14-00.

Törv. védve.

„FOTÓ”

... fényképezési szaküzlet ...
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 80.
Eladás nagyban és kicsinyben

„REPÜLŐ”
Holczer Lajos

Illatszerek, kozmetikai, pipere és
háztartási cikkek, kötött-szövött-
árúk, italok és gyarmatárúk el-
adása, nagyban és kicsinyben.
Rákóczi-ut 18. szám. Telefon: József 121-57.

Fájós lábakra készít
GERŐ ADOLF FIA Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4.

Amerikai rendszer az ékszerkereskedelem terén.

Rendkívül célszerű újítást léptetett életbe a
kittinő hírnevű HELLINGER HENRIK óras és éksze-
rész. A cég magánosoktól bizományba átvesz
ékszerárut és műtárgyakat, melyeket a legked-
vezőbb feltételek mellett áruba bocsát. Ezen
újítással úgy az eladó, mint a vevő részére nagy
előnyöket biztosít

HELLINGER HENRIK

IV., Türr István-utca 9. szám, félemelet
(Váci-utca sarok).

SIRKÖVEK LÖWY J.-nél BUDÁN,
II., Fő-utca 88. (Saját házában.)
Telefon: 146-99.

Bélyegválasztékot biztosíték vagy prima
referenciák mellett küld

PÁTKAI JENŐ bélyegárúháza Budapest, VII, Rákóczi-ut 14.
Bélyeggyűjtemények és ivbélyegek vétele a legmagasabb árban.
Érdeklődésnél válaszbélyeg. Árjegyzék ingyen.

Táblaüveg,

ornament tükörkeret, lécz, gyémánt és üvegra-
gasz legjutányosabban kapható Ifj. WEISS GYULA
táblaüvegnagykereskedőnél, BUDAPEST, V., Va-
dász-utca 29. Tel. 44-19. Sürgőncím: Weiss 4419.